

2011-2014:

Samen werken aan groei

Nota Jeugd- en Onderwijsbeleid
Gemeente Sint-Michielsgestel

Afdeling	:	Ontwikkeling
Naam	:	Anja Leerintveld
Datum	:	December 2010

Samen werken aan groei

In de dorpen van onze groene gemeente Sint-Michielsgestel gaat het gemiddeld genomen goed met onze groentjes, onze kinderen, onze jongeren. Volgens de GGD-monitor uit 2008 is onze jeugd overwegend gelukkig, beoordelen de ouders de gezondheid van hun kinderen beter dan een paar jaar geleden en is bijv. de deelname aan sport nog steeds onverminderd hoog. Ook uit de veiligheidsmonitor 2009 komen positieve resultaten naar voren: de onveiligheidsgevoelens onder volwassenen en jongeren zijn gemiddeld laag, de leefbaarheid in de eigen buurt scoort hoog en de tevredenheid over het basisonderwijs is hoog.

Het gaat dus goed met onze jeugd en dat willen we graag zo houden en waar nodig verbeteren. Er is namelijk ook een stijgende behoefte aan persoonlijke opvoedingsinformatie bij ouders, ouders maken zich vaker zorgen over de leerproblemen van hun kinderen en zij hebben moeite in het oppakken van hun rol als het gaat om het alcoholgebruik van hun kinderen. Enkele ontwikkelingen waar we ons in de toekomst ook samen tegen moeten 'wapenen'.

De regisseur speelt nooit alleen

In deze nota presenteren wij u het beleid van de komende jaren waar wij als gemeente samen met alle betrokkenen inhoud aan willen geven. "De gemeente heeft de regie," hoor ik professionals altijd betogen. Maar u en ik weten dat de kwaliteit van het stuk dat de regisseur op de planken zet, vooral bepaald wordt door de inzet van alle betrokkenen. Het toneelstuk "Samen werken aan groei" wordt alleen een kassucces met de volledige inzet van ouders en vrijwilligers actief in sport-, jeugd- en cultuurverenigingen. We trekken alleen volle zalen als de professionals in het jeugdveld goed samenspelen met elkaar en hun spel afstemmen met de professionals in de opvang en het onderwijs van onze kinderen. En in die productie zal ook onze jeugd zelf zijn rol actief moeten vervullen. Dat verwacht onze lokale samenleving.

Uiteindelijk willen we er samen met iedereen in dit stuk voor zorgen dat onze kinderen gezond, veilig en plezierig opgroeien, dat ze ruimte krijgen om hun talenten te ontwikkelen en dat ook zijzelf een steentje kunnen bijdragen aan onze samenleving om zo goed voorbereid te zijn op hun toekomst! En voor die jongeren die even ongewild in de coulissen terecht komen, moeten de andere spelers klaar staan om hen weer zo snel mogelijk op het toneel te krijgen. Aan alle betrokkenen dus de uitdaging om vanuit de eigen rol het samenspel vorm en inhoud te geven!

Dank

Tot slot wil ik een ieder bedanken die bijgedragen heeft aan de inhoud van deze nota. Geheel naar de wens van het presidium werden vroeg in het proces vrijwillige en professionele instellingen betrokken bij de totstandkoming van de inhoudelijke kaders die vervolgens door de gemeenteraad bekrachtigd en genuanceerd werden.

Deze werkwijze sluit wat mij betreft eveneens volledig aan bij titel en de strekking van deze nota: Samen werken aan groei.

Ben Leenen,
wethouder Jeugd Sint-Michielsgestel

INHOUD

Inleiding	4
1. Terugblikken en vooruit kijken	5
1.1 Stand van zaken	
1.2 Themabijeenkomst	
1.3 Enqueteresultaten	
2. Ontwikkelingen en tendensen	7
2.1 Rijksbeleid	
2.2 Provinciaal beleid	
2.3 Wettelijk kader	
3. Visie op jeugdbeleid	10
4. Voorwaardenscheppend jeugdbeleid	12
4.1 Buitenruimte: spelen, bewegen en ontmoeten	12
4.2 Kulturhusen	12
4.3 Verenigingen	12
4.4 Onderwijshuisvesting	13
4.5 Voor- en Vroegschoolse Educatie	13
4.6 Warme overdracht	14
4.7 Educatieve Clusters	14
4.8 Sporten en bewegen	14
4.9 Cultuureducatie	15
4.10 Natuur- en Milieu Educatie	15
4.11 Activiteiten jongerenwerk	16
4.12 Maatschappelijke Stage	16
4.13 Jongerenparticipatie	16
5. Preventief jeugdbeleid	18
5.1 Centrum voor Jeugd en Gezin	18
5.2 Zorgstructuur in backoffice CJG	19
5.3 Effectieve opvoedingsondersteuning	19
5.4 Regionale Aanpak Kindermishandeling	20
5.5 Alcoholpreventie	20
5.6 Overgewicht	20
5.7 Halt lessen	21
5.8 Straatwerk	21
5.9 Jeugd Preventie Programma	21
5.10 Straatgroepenoverleg	21
6. Rondom onderwijs	22
6.1 Leerplicht	22
6.2 Regionaal Meld en Coördinatiefunctie	22
6.3 Voortgezet Algemeen Volwassen Onderwijs	23
6.4 Laaggeletterdheid	23
6.5 Jongerenloket Optimisd	23
7. Goed voorbereid op de toekomst?!	25
8. Financiële aspecten	26
9. Samenvatting	27
Bijlagen	28

Inleiding

Voor u ligt het nieuwe jeugd- en onderwijsbeleid van gemeente Sint-Michielsgestel. De huidige nota 'Met het oog op de jeugd' liep van 2007 t/m 2010. We zien allerlei ontwikkelingen in de samenleving en in de afgelopen beleidsperiode was er een programmaministerie voor Jeugd en Gezin. In maart 2010 is er bovendien een nieuwe gemeenteraad gevormd en vrijwel alle partijen hebben jeugd als speerpunt benoemd. Al met al aanleiding om een nieuwe nota integraal jeugd- en onderwijsbeleid te ontwikkelen voor de jaren 2011 t/m 2014. Hoe is dat proces verlopen?

Totstandkoming van deze nota

Voordat een nieuwe nota jeugd- en onderwijsbeleid opgesteld kan worden, is het van belang te evalueren wat we afgelopen jaren gedaan hebben. Daar hebben we bij stilgestaan in de reguliere overleggen die de gemeente heeft met partners uit het veld. En we keken niet alleen terug, maar ook vooruit. Met de betrokken partners is bekeken waar de knelpunten en de kansen liggen om verbeterlagen te maken. Tussentijds is de gemeenteraad geïnformeerd over wat er zoal gebeurt in het jeugd- en onderwijsbeleid, wat de stand van zaken is. Vervolgens is een brede themabijeenkomst belegd. Daar konden gemeenteraadsleden hun oor te luisteren leggen, terwijl partners uit het professionele en vrijwillige veld (het verenigingsleven) met elkaar in gesprek gingen over verschillende onderdelen uit het jeugd- en onderwijsbeleid. Deze bevindingen komen terug in het volgende hoofdstuk. Ook inwoners uit de gemeente zijn bevroegd over het jeugd- en onderwijsbeleid. Er is een enquête uitgezet onder het burgerpanel en ouders, die door 489 mensen is ingevuld. Met al deze input is een kadernota opgesteld, die in oktober 2010 in de gemeenteraad is besproken. In grote lijnen kon men zich daar in vinden. De strekking is dat we het huidige beleid voortzetten en verbeteren. Daarin zal het gedachtegoed van pedagoog Micha de Winter meer vorm krijgen. Verschillende professionals hebben het perspectief van jongeren meegenomen in dit proces. Na de behandeling van de kadernota heeft er nog een mini-enquete onder jeugd zelf plaats gevonden. Hierover leest u meer in de terugblik. De wethouder gaat bij de opening van het nieuwe jeugdhonk in Sint-Michielsgestel ook met jongeren in gesprek. Tenslotte heeft de Regiegroep Jeugd 0-12 jaar nog een advies gegeven over de concept nota.

Status van het jeugd- en onderwijsbeleid

Deze nota bestrijkt de ontwikkeling van het kind vanaf de zwangerschap (prenatale fase) tot het moment dat de jongvolwassene wordt geacht in eigen onderhoud te kunnen voorzien (vanaf ongeveer 25 jaar). In deze nota zal blijken dat jeugdbeleid en onderwijsbeleid erg in elkaar verstrengeld zijn en daarom ook onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wanneer wordt gesproken over 'jeugdbeleid' wordt wel het integrale beleid bedoeld. Hierin zijn de belangrijkste onderdelen op hoofdlijnen opgenomen en jaarlijks wordt er een uitvoeringsplan met betrokken partijen gemaakt. Dit wordt aan het college voorgelegd.

Het jeugd- en onderwijsbeleid is een van de onderleggers voor het nieuwe 'Welzijnsbeleid'. Daarin wordt de Wmo breed uitgewerkt en dit zal het verouderde 'Kompas op Welzijn' in 2012 vervangen. Beleid maken is een dynamisch proces en verschillende gerelateerde beleidsterreinen binnen het Cluster Maatschappelijke Zaken volgen elkaar op. Het een vervangt dus niet zo zeer het ander, maar kan richtinggevend of aanvullend zijn of als input dienen. Deze nota is bij uitstek gerelateerd aan allerlei andere beleidsterreinen binnen de gemeente omdat jeugd daarin vaak specifiek wordt uitgelicht.

Leeswijzer

In deze nota zal eerst de stand van zaken van het jeugd- en onderwijsbeleid kort worden belicht en komen de uitkomsten van de themabijeenkomst en enquête aan bod. Vervolgens wordt ingegaan op de (landelijke en provinciale) ontwikkelingen en tendensen. Daarbij wordt het wettelijk kader geschetst. Daarna wordt de gemeentelijke visie op jeugdbeleid uiteen gezet. Daaropvolgend zullen achtereenvolgens het voorwaardenscheppend jeugdbeleid, het preventieve jeugdbeleid en het kader rondom onderwijs worden uitgewerkt. Dit leidt tot een blik op de toekomst. Tenslotte zijn een aantal bijlagen met achtergrondinformatie toegevoegd.

1. Terugblikken en vooruit kijken

1.1 Stand van zaken

In structurele overleggen is met partners uit het veld het huidige beleid geëvalueerd. Er is onderscheid gemaakt tussen de doelgroep tot 12 jaar en vanaf 12 jaar. Uit de eerste groep blijkt dat speerpunten m.b.t. sportstimulering en cultuur educatie erg waardevol worden bevonden. Met deskundigheidsbevordering is een slag gemaakt. Dit zou meer een verantwoordelijkheid van de eigen organisaties moeten worden. De consultatiemogelijkheden voor professionals zijn duidelijker geworden. Bovendien is de onderlinge samenwerking verbeterd. Men is vooral tevreden met de warme overdracht van kinderen van de peuterspeelzaal en kinderopvang naar het basisonderwijs en de doorgaande lijn. Inhoudelijk moet de educatieve clustervorming nog meer vorm krijgen. Daarnaast is het van belang dat we aandacht houden voor de wisselwerking tussen de Regiegroep Jeugd en de afzonderlijke partners van de Educatieve Clusters. Betrokkenen zijn tevreden met het sociaal netwerkoverleg jeugd. Daarmee wordt een kwaliteitsslag gemaakt om te komen tot een sluitende zorgstructuur. Daarbij moet het gebruik van signaleringssysteem Zorg voor Jeugd nog duidelijker worden. Tevens is geconstateerd dat er steeds meer 'opvallende' kinderen zijn: kinderen die extra aandacht behoeven.

Kijkend naar professionals die werken met jongeren vanaf 12 jaar, is er behoefte aan meer structuur en afstemming. Bovendien zou er een bredere aanpak voor risicogroepen moeten zijn. Daarbij wordt gedacht aan verbetering van de zorgstructuur voor leerlingen in het Voortgezet Onderwijs, het voorkomen van Voortijdig Schoolverlaten en aan jongeren vanaf 18 jaar die zelf geen regie kunnen pakken. Het buurtsportwerk is vooral van belang voor een kleine groep dreigende uitvallers. Het is belangrijk om alcoholpreventie actief op te pakken. De samenwerking tussen het jongerenwerk, politie en de jeugdpreventiewerker heeft zijn vruchten afgeworpen.

1.2 Themabijeenkomst

Aanvullend op die eerste bevindingen heeft de themabijeenkomst met zowel het professionele als het vrijwillige veld nog aanvullende input opgeleverd. Verenigingen zien voor zichzelf geen formele opvoedende functie in het jeugdbeleid weggelegd. Dat is immers niet hun kerntaak. Toch zorgen zij impliciet voor de benodigde vaardigheden in de sociale omgang. Maar momenteel ligt er geen concrete vraag waar op ingespeeld zou moeten worden. Als het gaat om de gezondheid en veiligheid van kinderen, ligt er een belangrijke taak voor de front- maar vooral ook de backoffice van het Centrum voor Jeugd en Gezin (daarmee bedoelen we de samenwerking van de zorginstellingen rondom vindplaatsen zoals scholen, kinderopvang en peuterspeelzaalwerk, ook wel zorgstructuur genoemd). Voorlichting wordt erg belangrijk gevonden en ouders zouden meer ondersteuning moeten krijgen in de omgang met hun pubers. Bovendien is aangegeven dat we beter eerst bestaande projecten verder kunnen uitbouwen, in plaats van nieuwe projecten starten. Daarvoor blijven wel kartrekkers nodig. Ouders en jongeren zouden meer zelf betrokken kunnen worden. Het is tenslotte van belang dat ook organisaties over grenzen heen stappen voor bepaalde (moeilijk bereikbare) doelgroepen. Een uitgebreider verslag van de input van de themabijeenkomst is terug te vinden in de bijlage.

1.3 Enquêteresultaten

In juni 2010 is een enquête gehouden onder het burgerpanel en ouders. In totaal deden 489 personen mee aan het onderzoek. Daaruit blijkt dat het CJG er ook voor zou moeten zorgen dat ouders onderling tips rondom opvoeding in het algemeen en vrije tijd van kinderen kunnen uitwisselen. En naast mogelijkheden om met professionals te spreken als er problemen zijn, geven de meeste mensen de voorkeur aan praten met familie of vrienden. Er moet dus meer aandacht komen voor het netwerk van het gezin, waar gebruik van gemaakt kan worden. Daarnaast is men van mening dat Vavo (voortgezet algemeen volwassen onderwijs) door de gemeente en ouders/jongeren samen betaald zou moeten worden. Het jongerenwerk is weinig bekend, maar moet zowel ingezet worden voor algemene activiteiten voor jongeren, als voor straatgroepen en risicojeugd. Er is behoefte aan meer activiteiten en betere speelruimte voor kinderen en jeugd, vooral vanaf 12 jaar. Gezonde leefstijl vraagt de meeste aandacht, vooral het voorkomen van overmatig alcohol- en drugsgebruik en het stimuleren van sporten en bewegen. Daarnaast wordt ook voorlichting voor gezonde voeding belangrijk gevonden.

Ook 45 jongeren hebben een mini enquête ingevuld. Ze vinden het verenigingsleven, uitgaansgelegenheden, activiteiten en plekken om samen te komen of bewegen erg belangrijk. Een echt jongerencentrum wordt minder belangrijk gevonden dan de rest. Op de vraag of er voldoende van is in de eigen gemeente antwoordt het merendeel (gemiddeld 61,5%) dat dit niet het geval is. Behalve bij verenigingen, die zijn er wel voldoende (84%).

De maatschappelijke stages worden vooral leuk gevonden, de helft geeft aan het ook nuttig te vinden. 80% Van de jongeren vindt vrijwilligerswerk wel belangrijk. En 24% van de deelnemers doet zelf ook vrijwilligerswerk; 27% van de jongeren doet het nu niet, maar is het (later) wel van plan.

Tenslotte wil 58% van de jongeren zijn of haar mening geven over wat er in de kernen / gemeente gebeurt. De voorkeur gaat uit naar een enquête via jongingestel.nl, hyves of iets dergelijks. Een derde van diegenen die hun mening willen geven zou dat af en toe in een discussie met een groepje leeftijdgenoten willen doen. En 16 % zou dit regelmatig in bijvoorbeeld een jeugdraad willen doen.

Een uitgebreidere samenvatting van de uitkomsten van de enquête is te vinden in de bijlage. Deze bevat ook monitorgegevens van de afgelopen beleidsperiode in de bijlage. Dit geeft meer inzicht in de stand van zaken van het jeugd- en onderwijsbeleid van gemeente Sint-Michielsgestel.

Al deze informatie is gebruikt bij het opstellen van de kadernota. Duidelijk werd dat veel ingrediënten voor het nieuwe jeugdbeleid al aanwezig of in ontwikkeling zijn, maar meer verbonden kunnen worden in het nieuwe integrale jeugdbeleid.

2. Ontwikkelingen en tendensen

2.1 Rijksbeleid

In 2007 is voor het eerst in Nederland een programmaministerie voor Jeugd en Gezin ingericht. Het beleidsprogramma voor de kabinetsperiode 2007-2011 "Alle kansen voor alle kinderen" is gericht op drie centrale punten:

- Het gezin krijgt opnieuw een belangrijke positie toebedeeld: de kracht van het gezin wordt versterkt en beter benut.
- Er komt een omslag naar preventief werken: problemen eerder opsporen en ze sneller aanpakken.
- De vrijblijvendheid voorbij: ongewenste situaties mogen niet voortduren. Iedereen moet zijn verantwoordelijkheid nemen wanneer een kind of gezin in de problemen dreigt te raken.

Jaarlijks komt het ministerie met concrete plannen. Voorbeelden zijn de invoering van het digitale dossier jeugdgezondheidszorg (voorheen het EKD) en de Verwijsindex, het oprichten van Centra voor Jeugd en Gezin, de RAAK-aanpak om kindermishandeling te bestrijden en het oprichten van zorg- en adviesteams (ZAT's) rondom het onderwijs. Dit alles met als doel om voor alle kinderen en jongeren, ongeacht culturele achtergrond of handicap, kansen te creëren om zich goed te ontwikkelen. Dit is vastgelegd in het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Daarnaast zijn er een aantal wetten waarin gemeentelijke taken op het gebied van jeugd en onderwijs zijn vastgelegd. Die zijn verderop in dit hoofdstuk op een rijtje gezet.

Het programmaministerie voor Jeugd en Gezin kent dezelfde looptijd als het gemeentelijk jeugd- en onderwijsbeleid. De komst van het kabinet Rutte betekent namelijk het einde van dit ministerie. Onderdelen zijn ondergebracht bij het ministerie van VWS. In het regeerakkoord wordt een stelselherziening ter verbetering van de jeugdzorg genoemd. Daarbij zal één financieringssysteem komen voor het huidige preventieve beleid, de huidige vrijwillige provinciale jeugdzorg, de jeugd LVG (licht verstandelijk gehandicapten) en jeugd-ggz. Alle taken op het gebied van jeugdzorg zullen gefaseerd worden overgeheveld naar de gemeenten. Dit is het advies van de Parlementaire Werkgroep Toekomstverkenning Jeugdzorg. De Centra voor Jeugd en Gezin moeten als frontoffice voor alle jeugdzorg gaan functioneren. Wat de financiële consequenties voor gemeenten vanaf 2012 zijn, is nog niet bekend.

2.2 Provinciaal beleid

De Provincie Noord-Brabant heeft een Verbeteragenda Jeugd opgesteld waar vanaf 2008 subsidie voor beschikbaar is. Samen met gemeenten wordt geprobeerd de instroom naar jeugdzorg terug te dringen door in het lokale voorliggende veld signalen vroegtijdig op te pakken. De provincie heeft daarvoor een regeling om de Centra voor Jeugd en Gezin te verstrekken.

De vraag naar jeugdzorg is de afgelopen jaren namelijk jaarlijks gegroeid met 8 a 10%. Enkel het inkopen van meer zorg biedt daarvoor geen afdoende oplossing. Er bestaan veel misverstanden over wachtlijsten bij Bureau Jeugdzorg (BJZ) en de jeugdzorg komt negatief naar voren in de media. BJZ, die zorgt voor indicaties, kent hier geen wachtlijsten meer, maar de jeugdzorginstellingen wel. Vandaar dat dit kabinet zoekt naar een efficiency slag. De bezuiniging die daarmee gepaard gaat, baart gemeenten echter grote zorgen.

Om alvast te zoeken naar mogelijkheden om jeugdzorg naar voren te organiseren, heeft de provincie een nieuwe regeling in het leven geroepen met als doel "de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plek met een goed resultaat". Naast de diverse Regionale Actie Programma's wordt een subsidie beschikbaar gesteld waar we als regio gebruik van kunnen maken t/m 2012. In het convenant 'Oost West Thuis Best' zijn de ambities opgenomen..

2.3 Wettelijk kader

Binnen het jeugd- en onderwijsbeleid hebben we te maken met verschillende wetgeving. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste regels waar we lokaal op moeten inspelen.

-Wet op de jeugdzorg

Per 1 januari 2005 is de Wet op de jeugdzorg in werking getreden. Op grond van de Wet op de jeugdzorg dient de provincie zorg te dragen voor alle zorg aan ouders en kinderen om ernstige opgroei- en opvoedproblemen op te lossen. Het gemeentelijk jeugdbeleid is erop gericht problemen met opgroeien en opvoeden zoveel mogelijk te voorkomen door preventief jeugdbeleid. Het is de taak van de provincie én van de gemeente om zorg te dragen voor een sluitende jeugdketen. Daarom dient elke gemeente in 2011 een Centrum voor Jeugd en Gezin gerealiseerd te hebben. De provincie Noord-Brabant heeft daarnaast een 'Verbeteragenda Jeugd' opgesteld, waarin gezamenlijke doelen staan en waar gemeenten subsidie voor kunnen ontvangen om deze te realiseren. De Wet op de jeugdzorg is eind 2009 geëvalueerd. Deze functioneert (nog) niet naar behoren, bijvoorbeeld omdat het wettelijk recht op jeugdzorg moeilijk te combineren valt met indicatiestellingen

die door cliënten als onvriendelijk worden ervaren. En één toegang tot jeugdzorg is nog niet gerealiseerd. Ook vormen de verschillende financieringsstromen een knelpunt. Naar aanleiding daarvan volgde een nieuw kabinetsstandpunt, dat grote gevolgen zal hebben op het provinciaal en gemeentelijk jeugdbeleid.

-Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo):

Een van de beleidsterreinen in het kader van de Wmo is het op preventie gerichte ondersteunen van jeugdigen die problemen hebben met opgroeien en van ouders die problemen hebben met opvoeden. Dit is opgenomen in prestatieveld 2. Daarbij zijn vijf gemeentelijke functies geformuleerd, te weten:

1. Informatie en advies

Dit is enerzijds het geven van voorlichting en algemene informatie over opvoeden en opgroeien.

Anderzijds gaat het om het beantwoorden van specifieke informatie en adviesvragen.

2. Signalering

Hierbij gaat het om het signaleren van vragen die bij jeugdigen en ouders/opvoeders leven. En het signaleren van problemen die jeugdigen en ouders/opvoeders ervaren. Maar ook het signaleren van problemen die jeugdigen en ouders/opvoeders wellicht (nog) niet onderkennen.

3. Licht pedagogische hulpverlening

Dit is kortdurende advisering en vrij toegankelijke hulp op het moment dat de opvoeding dreigt te stagneren.

4. Toeleiding naar (regionale) hulpaanbod

Na signalering, waar aan de orde, is snelle toeleiding naar adequate hulp of zorg nodig. Het gaat hier vooral om tweedelijns jeugdzorg. De indicering daarvoor wordt gedaan door Bureau Jeugdzorg (BJZ), dat onder regie van de provincie valt. De gemeente dient wel zorg te (laten) dragen voor de toeleiding naar BJZ.

5. Zorgcoördinatie

Hier gaat het om de afstemming tussen verschillende partijen in het preventieve veld en het bundelen van zorg als er meerdere hulpsoorten nodig zijn.

De gemeente kan zelf bepalen op welke manier de samenhang in de gemeentelijke functies vorm krijgt. Dit is afhankelijk van de lokale situatie. Andere prestatievelden van de Wmo bieden ook een kader voor het jeugdbeleid (zoals bijv. huiselijk geweld), maar zijn minder relevant om hierin allemaal op te nemen.

-Meldcode kindermishandeling

Jaarlijks zijn tienduizenden kinderen en volwassenen slachtoffer van mishandeling, verwaarlozing of misbruik. Het gebruik van een meldcode heeft effect. Daarom gaat de overheid dit verplichten. Naar verwachting treedt de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in het voorjaar van 2011 in werking. Organisaties en professionals in zeven sectoren moeten dan een meldcode hebben én het gebruik ervan stimuleren.

Een meldcode wordt verplicht voor organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren in de volgende sectoren:

- gezondheidszorg
- onderwijs
- kinderopvang
- maatschappelijke ondersteuning
- jeugdzorg
- justitie
- politie

-Wet publieke gezondheid: wet PG

Prestatieveld 2 van de Wmo is een aanvulling op taken die de gemeente al had in het kader van bijvoorbeeld de publieke gezondheid en leerplicht. Op grond van de wet PG draagt de gemeente zorg voor de uitvoering van de jeugdgezondheidszorg.

-Leerplichtwet en RMC

In de Leerplichtwet 1969 is bepaald wanneer de leerplicht begint, wanneer die eindigt en voor wie de leerplicht geldt. Bovendien is in de Leerplichtwet 1969 vastgelegd dat de gemeente zorg draagt voor het toezicht op de naleving van de leerplicht. Leerplichtambtenaren kunnen signalen opvangen van (potentiële) problemen, bijvoorbeeld kinderen of jongeren die zonder reden wegblijven van school. Na deze signalering moet zo snel mogelijk hulp worden geboden.

De Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voor voortijdige schoolverlaters (RMC) is in 1994 in het leven geroepen. In 2001 is dit initiatief vastgelegd in de RMC-wet. Deze wet regelt de

verantwoordelijkheden van scholen en gemeenten als het om voortijdig schoolverlaten gaat. Doelgroep van de RMC zijn de jongeren van 12 tot 23 jaar die nog geen startkwalificatie hebben behaald en niet naar school gaan.

-Passend Onderwijs

In 2011 wordt de Wet passend onderwijs van kracht. Deze wet is gericht op vernieuwing van de speciale leerlingenzorg in het primair en voortgezet onderwijs. De overheid wil hiermee bereiken dat er een integrale aanpak ontstaat waarbij meer samenhang is tussen de voorzieningen. De behoefte van het kind staat centraal. Schoolbesturen zijn er straks verantwoordelijk voor dat elke zorgleerling een passend onderwijsaanbod krijgt dat past bij de mogelijkheden en beperkingen van zowel de desbetreffende leerling als de school.

Dit wordt opgepakt in het WSNS verband (weer samen naar school) en is speerpunt van de komende jaren.

-Wet Investeren in Jongeren (WIJ)

De WIJ is op 1 oktober 2009 ingevoerd. Het uitgangspunt van deze wet is dat jongeren van 18 tot 27 jaar moeten werken of leren en dus geen beroep doen op de bijstand. Het doel is dan ook om duurzame arbeidsparticipatie van jongeren in regulier werk te bevorderen. Daarom wordt er geïnvesteerd in de kennis en vaardigheden van jongeren. Allereerst dienen ze een startkwalificatie te behalen. De gemeente is verplicht een 'werk-leer-aanbod' te doen aan jongeren die een uitkering komen vragen. In Sint-Michielsgestel is deze taak onder gebracht bij de intergemeentelijke sociale dienst Optimisd.

-Wet kinderopvang: Wk

Sinds de invoering van de Wet kinderopvang in 2005 is de kinderopvang een marktgerichte sector. De Wk bevat een regeling voor tegemoetkomingen in de kosten van kinderopvang en waarborging van de kwaliteit van de kinderopvang. Omdat kinderen een kwetsbare groep vormen, is een goede kwaliteit van kinderopvang erg belangrijk. De samenleving heeft ook belang bij een gezonde en optimale ontwikkeling van kinderen. In 2008 is de wet aangepast en uitgebreid met een klachtenregeling voor oudercommissies en overgeheveld naar het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Per 1 januari 2010 is er wederom een wijziging op de Wk van toepassing in verband met een herziening van het stelsel van gastouderopvang. Er worden nu ook deskundigheidseisen aan gastouders gesteld. En alle gemeenten moeten werken met het Landelijk Register Kinderopvang. De gemeente zorgt voor toezicht via de GGD en handhaving.

-Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie: Wet OKE

In de Wet OKE wordt aangestuurd op meer en betere voorschoolse educatie in de kinderopvang en peuterspeelzalen. Kinderen met een taalachterstand kunnen zo beter worden geholpen om die achterstand weg te werken. Het is de bedoeling dat peuterspeelzalen en kinderopvanginstellingen hiervoor meer gaan samenwerken. Van echte harmonisatie is nog geen sprake. De regelgeving rondom peuterspeelzalen komt wel meer in lijn met die van de kinderopvang. De wet OKE is ingegaan op 1 augustus 2010. Gemeenten zijn daarmee wettelijk verantwoordelijk om een goed voorschools aanbod te doen aan alle jonge kinderen met een taalachterstand. De gemeenten krijgen een inspanningsverplichting om bijvoorbeeld in samenwerking met de consultatiebureaus al deze kinderen te bereiken. De GGD houdt toezicht op de kwaliteitseisen van de voorschoolse voorzieningen.

3. Visie op jeugdbeleid

In de nota 'Met het oog op de jeugd' is het gedachtegoed van Micha de Winter aan bod gekomen. Het motto was: 'It takes a village to raise a child'. Nu gaan we een stapje verder. Het dorp zou namelijk een 'Pedagogische Civil Society' moeten vormen. Dit duidt op de gemeenschappelijke en vrijwillige activiteiten van burgers rond het grootbrengen van kinderen en jongeren. Het vindt zijn basis in de verbanden tussen familie, vrienden, buurtgenoten en allen die rond kinderen en jongeren staan. De pedagogische civil society is er voor en door iedereen die direct of indirect betrokken is bij opvoeden, opgroeien en gezondheid van de jeugd. Allereerst wordt daarvoor het gezin, de familie en vriendenkring verstaan. Familie en vrienden fungeren als luisterend oor en als sociaal vangnet in tijden van nood. Daarnaast zijn er andere betrokkenen zoals burens, leerkrachten of andere ouders. Hier kunnen gezinnen terecht met vragen. Ook wordt een stukje sociale controle in de wijk gevormd. Tenslotte horen er vrijwilligers, professionals en diverse organisaties erbij. Voor hen zijn begeleidende en faciliterende taken weggelegd.

Tegenwoordig neemt de vraag naar intensieve jeugdzorg toe. Bovendien richten verschillende preventieve activiteiten zich op individuen (per persoon wordt het gedrag bekeken, worden de risicofactoren en problemen in beeld gebracht en naar individuele oplossingen gezocht). De pedagogische civil society is daar dus een aanvulling op: het is juist gericht op maatschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de individuele situatie. Het is daarmee min of meer een tegenbeweging op de 'evidence based' stroming. De laatste jaren is de drang om het werken met effectief bewezen methoden enorm toegenomen. Daarmee is de waarde die een omgeving voor gezinnen kan betekenen uit het oog verloren. En dat is juist nog een kracht in onze gemeente waar we meer op kunnen inzetten. Door gezinnen te verbinden met hun omgeving, kunnen ze versterkt en gesteund worden in de opvoeding. Bovendien wordt burgerschap bevorderd in de pedagogische civil society. Een ander doel is om (grote) problemen in gezinnen te verminderen door beschermingsfactoren toe te voegen. Daarmee zal de vraag naar jeugdzorg afnemen.

Het is dus de kunst om naast het gebruik van bewezen methoden (zoals opvoedingsondersteuning via Triple P, Stevig Ouderschap, Puk&ko, de Gezonde School en Genotmiddelen e.d.) in preventief jeugdbeleid, de juiste voorwaarden te scheppen die de pedagogische civil society ten goede komen. Het voorwaardenscheppend jeugdbeleid richt zich op alle kinderen en jongeren, ouders en andere (meer indirecte) opvoeders. Met preventief jeugdbeleid proberen we risico's en problemen te voorkomen.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het voor ouders steeds lastiger wordt om arbeid, de eigen vrije tijd en opvoeding te combineren. Ouders ervaren de samenleving als veeleisend. Ze hebben meer behoefte aan informele steun bij de opvoeding. Van andere maatschappelijke trends lijkt in Sint-Michielsgestel in mindere mate sprake te zijn. De individualisering is hier bijvoorbeeld niet zorgelijk te noemen. En juist de sociale samenhang van een dorp zorgt ervoor dat risicovolle opvoedingssituaties afnemen. Daarvoor is een sfeer van vertrouwen nodig waarin mensen elkaar ontmoeten, elkaar leren kennen en bereid zijn met elkaar in gesprek te gaan. Ook over opvoeden en opgroeien. Dat is vooral belangrijk in deze tijd, waarin 'samen opvoeden' toch minder vanzelfsprekend is geworden. Voorheen speelde de familie en buurt een grotere rol in de opvoeding. Tegenwoordig wonen familieleden vaak verder bij elkaar vandaan, werken beide ouders en ben je als ouder je gezin vooral aan het organiseren en plannen (ook omdat ouders zichzelf graag blijven ontwikkelen). Ouders ervaren daarbij regelmatig 'opvoedingsstress'. Ze leggen zichzelf hoge doelen op en kinderen moeten vooral gelukkig zijn.

In dit beleid kijken we dus vanuit een ecologisch perspectief: hoe verschillende actoren rond gezinnen (familie, burens, school, jeugdgezondheidszorg, enzovoort) een positieve bijdrage kunnen leveren aan opvoeden en opgroeien. Dit sluit aan bij de Wmo gedachte dat gericht is op de bevordering van zelfredzaamheid en participatie van mensen in de samenleving. We moeten dan ook het overheidsingrijpen niet vergroten, maar meer verantwoordelijkheid bij de burger leggen. Tegelijkertijd proberen we om wederzijdse ondersteuning in sociale netwerken te bevorderen. Wanneer gezinnen toch niet voldoende zelfredzaam zijn, zorgt de gemeente voor een vangnet. Dit realiseren we onder andere via het Centrum voor Jeugd en Gezin. Vrijwillige verbindingen tussen burgers op het gebied van opvoeden en opgroeien vormen de basis voor de pedagogische civil society. En daar willen we in het nieuwe subsidiebeleid aandacht voor hebben. Een sociaal klimaat dat zorgt voor versterking van de cohesie is nodig voor het veilig opgroeien van kinderen. Dit moet goed op orde zijn om goed voor kinderen te kunnen zijn.

Alle aspecten die met jeugd te maken hebben, komen aan bod in dit jeugdbeleid. Duidelijk is geworden dat ook de kwaliteit van de pedagogische leefomgeving daarbij hoort. Het leven van kinderen en jongeren speelt zich immers af op verschillende plaatsen. Integraal jeugdbeleid is daarom per definitie domeinoverstijgend: de gezinsomgeving is belangrijk, maar net zo goed de school, de

kinderopvang, de sportclub, enzovoort. Deze nota richt zich op de gehele levensloop van kinderen en dus ook op andere beleidsterreinen (onderwijs, Wmo, veiligheid, gezondheid enzovoort). Want samenhang tussen de verschillende domeinen is cruciaal bij het verwezenlijken van ons doel, namelijk dat kinderen zelfstandig, zelfredzaam en sociaal redzaam worden en zo kunnen opgroeien tot volwassen verantwoordelijke burgers die meedoen in de maatschappij (en daarmee de pedagogische civil society blijvend vormgeven). Daarom ontwikkelen we integraal jeugd- en onderwijsbeleid met als speerpunt inzet op de sociale omgeving. Dit is verweven in de volgende hoofdstukken, waarin het beleid wordt uitgewerkt. Daarin is onderscheid gemaakt tussen algemeen voorwaardenscheppend beleid en preventief beleid. Naast algemene voorzieningen in de context van gezin, school en buurt is de preventieve aanpak erop gericht om opvoeding, vorming en/of ontwikkeling van individuele kinderen en jongeren zó om te buigen dat die kinderen en jongeren op het goede spoor blijven of (terug)komen. Er wordt dus ingezet in het voorkomen of bijsturen van (te verwachten) riskante ontwikkelingen in opgroeien en opvoeden. Maar in plaats van uitsluitend te denken in risico's en problemen, moeten we juist oog hebben voor kansen en talenten van kinderen!

Dit sluit aan bij het collegeprogramma 'investeren in evenwicht, evenwicht in investeren'. We zoeken naar een balans tussen risico- en beschermingsfactoren in het opgroeien en opvoeden. Naar een evenwicht tussen ouders als primaire opvoeders en alle andere opvoeders die een belangrijke bijdrage leveren. Of anderzijds tussen de gemeente en organisaties in het veld. Maar ook een evenwicht tussen voorwaardenscheppend beleid voor alle kinderen en jongeren en preventief beleid om dreigende uitval te voorkomen. Tenslotte ook in de balans van inzet voor kinderen tot 12 jaar en jeugd vanaf 12 jaar.

4. Voorwaardenscheppend Jeugdbeleid

Voorwaardenscheppend jeugdbeleid wordt voornamelijk gevormd door verschillende voorzieningen voor kinderen, jeugd en ouders. Die zijn enerzijds bedoeld iedereen te laten participeren in onze gemeenschap en maatschappij. Anderzijds bieden ze kansen voor de ontwikkeling van alle kinderen, die hun talenten moeten kunnen ontplooiën. We beogen dat kinderen plezier hebben in het meedoen. Jeugd- en onderwijsbeleid bestaat uit twee sporen: voorwaardenscheppend en preventief beleid.

Het voorwaardenscheppend jeugdbeleid krijgt op verschillende niveaus vorm. Van de inrichting in de buitenruimte, Kulturhusen en het verenigingsleven tot projecten als de BOS-impuls en Plaza Cultura binnen de Brede School ontwikkelingen. In dit hoofdstuk wordt dit van meer abstracte invloeden naar meer concrete activiteiten geschetst.

Beginnen bij de basis

4.1 Buitenruimte: spelen, bewegen en ontmoeten

Beginnend met de buitenruimte, is het van belang dat er voldoende speelruimte is voor kinderen en jeugd. Hiermee moet ook rekening worden gehouden bij het ontwerpen van nieuwe wijken. Dit wil niet zeggen dat er enkel speeltuintjes moeten worden ingericht. Veldjes bieden voldoende uitdaging om te voetballen of voor andere spelletjes. Speeltuintjes zouden de creativiteit van kinderen meer kunnen bevorderen door niet alleen standaard toestellen te plaatsen die niet uitdagend zijn. Dit vraagt om een andere invalshoek, niet alleen binnen de gemeente, maar ook van ouders. Bij het ontwikkelen van nieuw speelruimtebeleid door de afdeling uitvoering kunnen deze mogelijkheden onderzocht worden. Het is daarbij belangrijk om rekening te houden met de leeftijdsopbouw. Speelruimte biedt de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten. Kinderen leren samen te spelen en bewegen en ouders komen in contact met buurtgenoten. De waarde hiervan moet niet onderschat worden. Zeker in deze tijd waarin televisie en computers steeds aantrekkelijker zijn en grote invloed hebben, zowel in positieve als in negatieve zin.

Daarnaast hebben jongeren het recht om te hangen. Zo lang daarbij geen overlast wordt veroorzaakt is er niks mis mee. Hangjongeren vormen min of meer ook een sociaal netwerk tijdens het opgroeien. Maar het blijft moeilijk om echte jongeren ontmoetingsplekken te realiseren voor de oudere jeugd. Zo zijn skatevoorzieningen uitdagend, maar het roept bij omwonenden veel weerstand op. In samenwerking met het jongerenwerk kan 'hangjeugd' zonder al te veel moeite gebruik maken van de openbare ruimte. Daarnaast moet hen iets te bieden zijn. Dat wordt gerealiseerd in de Kulturhusen.

4.2 Kulturhusen

In de nieuwe Kulturhusen worden verschillende onderdelen van het voorwaardenscheppend jeugdbeleid samen gebracht: educatie (meer in de zin van vormingswerk), zorg, sport, cultuur en het verenigingsleven. Het zorgt ook voor ontmoeting en draagt bij aan de leefbaarheid van de dorpen, dat juist zo belangrijk is voor het opgroeien en opvoeden. Hierin wordt een ruimte voor jongeren gerealiseerd, waar ze kunnen kletsen, gamen en zelf activiteiten kunnen organiseren. Dus vooral voor en door jeugd, met ondersteuning en een toezienend oog vanuit jongerenwerkers en / of vrijwilligers en beheerders van het Kulturhusus. Jongeren hebben behoefte aan plekken om samen te komen. Ook het onderbrengen van de consultatiebureaus (met een bereik van bijna 98%) in de Kulturhusen zal bevorderlijk werken.

4.3 Verenigingen

Ook verenigingen, zowel binnen als buiten het Kulturhusus, betekenen veel voor kinderen en jongeren. Het gaat dus om verenigingen in brede zin. Van buurtvereniging tot sport, cultureel, creatief, muziek en meer traditioneel jeugdwerk zoals scouting en kindervakantieweken e.d. Al die organisaties dragen bij aan de ontwikkeling van kinderen, vooral omdat ze daar hun talenten kunnen ontwikkelen. Het gaat niet alleen om cognitieve verrijking, maar vooral om het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling. Alle vrijwilligers en professionals dragen een stukje bij aan de opvoeding, bewust en onbewust. Juist de sociale omgeving is van groot belang bij het opgroeien. Daarom moet er subsidie voor beschikbaar blijven. Dit kan echter wel op een meer gerichte manier. Verenigingen die iets extra's doen voor de jeugd, passend in het jeugd- en onderwijsbeleid van de gemeente, mogen daarvoor beloond worden. Bij de herziening van het subsidiebeleid in 2012 worden (sport)verenigingen daartoe geprikkeld. Maar ook de sociale samenhang in de buurt wordt bevorderd via subsidiemogelijkheden van bijv. buurtbarbecues. Activiteiten van buurtverenigingen blijven waardevol. Voor het traditioneel jongerenwerk ligt voor de gemeente vooral een voorwaardenscheppende (facilitaire) sfeer zoals huisvesting en subsidie.

Educatieve Clusters kunnen gebruik maken van lokale verenigingen, zowel tijdens het schoolcurriculum als in het naschoolse aanbod. Dat gebeurt op sommige gebieden al, maar er zijn nog meer kansen. Knelpunt daarbij is dat overdag niet voldoende (deskundige) vrijwilligers beschikbaar zijn. Het is een uitdaging om (aspirant) vrijwilligers persoonlijk te benaderen, daar heeft Partis bijvoorbeeld ervaring mee. Met de ontwikkeling van de nieuwe Wmo nota zal vrijwilligersbeleid opnieuw aandacht krijgen. In de mini-enquête onder jeugd werd duidelijk dat er best veel potentiële

jonge vrijwilligers zijn. Maar het is moeilijk om structurele inzet te behouden. Voorheen is voorgesteld om vrijwilligers cursussen te bieden, maar organisaties zouden dan zelf moeten aandragen waar behoefte aan is en een voorstel kunnen doen. Binnen het Welzijnsfonds moet wel de mogelijkheid blijven bestaan om dit soort aanvragen incidenteel toe te kennen.

4.4 Onderwijshuisvesting

Om de inhoudelijke brede school gedachte met wijkfunctie beter tot zijn recht te laten komen, vraagt dit ook nieuwbouw en verbouw in de onderwijshuisvesting. Op den duur zal elke basisschool een Educatief Cluster worden met alle functies onder een dak en een openbaar plein. In eerdere beleidsplannen is hiertoe al besloten. In het IHP 2011-2014 zijn die plannen geactualiseerd.

Het mag duidelijk geworden zijn dat doelen van het jeugd- en onderwijsbeleid gemeentebreed implicaties heeft. Een weloverwogen inrichting van buitenruimte, accommodaties en subsidies vormen de basis voor het voorwaardenscheppend jeugdbeleid in een gemeente. Daarop voortbouwend zijn er allerlei ontwikkelingsgerichte en talentbevorderende activiteiten ontwikkeld, die in komende beleidsperiode worden voortgezet en verbeterd.

Ontwikkelingsstimulering

4.5 Voor- en Vroegschoolse Educatie

Beginnend bij de ontwikkeling van de allerkleinsten is Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) eind 2010 gestart. De gemeente is verantwoordelijk voor het voorschoolse deel, dus voor kinderen van 2 tot 4 jaar. Het onderwijs is verantwoordelijk voor de vroegschoolse educatie voor de 4 tot 6 jarigen. In 2011 worden afspraken gemaakt met de basisscholen over de resultaten.

Het motto op de folder "Een goede start met VVE" zegt het eigenlijk al. Door VVE maken kinderen een goede start in het basisonderwijs. De ontwikkeling van kinderen in de leeftijdsfase van 0 tot 6 jaar is erg cruciaal omdat dan de basis wordt gelegd voor het verdere leven. Als kinderen in deze periode achterstanden oplopen, zijn ze later moeilijk te herstellen. Een goede taalbeheersing is ook essentieel voor een geslaagde schoolloopbaan, betere kansen op de arbeidsmarkt en het maatschappelijke leven. Daarom is het belangrijk om in een zo vroeg mogelijk stadium in te zetten op taalontwikkeling, zodat kinderen via VVE-programma's positief beïnvloed worden. Want landelijk gezien zijn er nog steeds veel jongeren met een leesachterstand en zijn er ook jonge laaggeletterden. En dat terwijl taal de sleutel is voor participatie, het meedoen in de samenleving. Taalonderwijs krijgt daarom positie in dit onderwijsbeleid. Duidelijk is dat de meeste rendement wordt gehaald door te investeren in de eerste levensjaren.

Binnen VVE wordt daarvoor gewerkt met een bewezen methode, namelijk de 'Puk-methode' in de peuterspeelzaal en kinderopvang. De educatieve poot wordt dus in de voorschoolse periode versterkt. Het basisonderwijs sluit daarop aan met Puk of 'Schatkist'. In beide programma's wordt met een vertrouwde handpop gewerkt en komen de verschillende ontwikkelingsgebieden aan bod. Kinderen die in de voorschoolse periode een achterstand hebben op het gebied van taal of sociaal-emotioneel vlak, krijgen een dagdeel gratis extra stimulering aangeboden op de peuterspeelzaal. Er wordt dan gewerkt met kleinere groepjes en twee professionals. Om te bepalen welke kinderen tot die doelgroep behoren, vindt overleg plaats tussen leidsters en verpleegkundigen van het consultatiebureau. Dit casuïstiekoverleg is niet alleen bedoeld voor VVE, maar kan aanvullend fungeren als 'zorgteam 0-4 jaar' binnen het Centrum voor Jeugd en Gezin. Daar wordt later in dit plan verder op ingegaan. De coördinatie hiervan wordt verzorgd door Stichting Speelband. Voor meer informatie wordt verwezen naar het beleidsplan VVE. Het is namelijk nog te vroeg om conclusies te trekken over resultaten, omdat het zich nog in de implementatiefase bevindt.

Kanttekening bij deze ontwikkeling is dat vanaf 2011 financiering via een onderwijsachterstanden uitkering gaat lopen. Dit betekent dat meer eisen verantwoord moeten worden en het volledig beschikbare budget van het Rijk krap zal zijn. In de overgangperiode tot 1 augustus 2011 wordt daarop geanticipeerd. Daarbij wordt wel uitgegaan van de reeds ingezette lijn.

Eind 2008 is een structureel overleg ontstaan tussen kinderopvangorganisaties en peuterspeelzaalwerk om de samenwerking te bevorderen. Er is immers steeds meer aandacht voor de ontwikkeling van het jonge kind. Maar ook omdat een vertegenwoordiger in de Regiegroep Jeugd 0-12 jaar kan niet voor alle kinderopvangorganisaties spreken. De gemeente heeft een wettelijke taak in toezicht en handhaving, maar zet meer in op samenwerking van betrokken partijen. In het jaarverslag kinderopvang wordt daarover gerapporteerd.

Het peuterspeelzaalwerk kende sinds 2003 zijn eigen bestuur: Stichting Speelband. Vanwege alle nieuwe ontwikkelingen in de voorschoolse sector, zou Speelband bestuurlijk en organisatorisch versterkt moeten worden. In overleg met alle betrokken partijen binnen de Regiegroep Jeugd 0-12 jaar is voorgesteld om per 1-1-2011 een samenwerkingsverband op te zetten met Stichting Skipos. Voor de ontwikkeling van kinderen is het belangrijk dat het peuterspeelzaalwerk blijft bestaan. Skipos gaat

de bestuursfunctie dus overnemen. Het beleid wordt om advies voorgelegd aan de Regiegroep waarin ook andere partijen zoals het openbaar onderwijs en de kinderopvang zijn vertegenwoordigd. De Regiegroep brengt hierover advies uit aan het College en dat besluit is bindend voor de beleidsvorming. In de rol van subsidiënt kan dat besluit dan vervolgens worden vastgelegd. Op deze manier wordt de toegankelijkheid van het peuterspeelzaalwerk gewaarborgd.

4.6 Warme overdracht

Voor de overgang van kinderopvang en peuterspeelzaal naar het basisonderwijs vindt 'warme overdracht' plaats van alle kinderen. Dit houdt in dat de leidsters met leerkrachten van groep 1 en 2 de kinderen bespreken. Ouders geven hiervoor toestemming. Zo kan rekening worden gehouden met een doorgaande lijn. De warme overdracht wordt jaarlijks geëvalueerd en positief ervaren door alle partijen. In 2011 wordt ook de buitenschoolse opvang betrokken voor overdracht van zorgkinderen. Dat gebeurt nu nog op incidentele wijze.

4.7 Educatieve Clusters

Voorgaande projecten kunnen worden beschouwd als onderdeel van educatieve clustervorming. Er wordt vastgehouden aan reeds ingezet beleid (zie Beleidsplan Educatieve Clusters 2003 en de nota 'Met het oog op de Jeugd'). Om de inhoudelijke samenwerking een impuls te geven, is tijdelijk coördinatie nodig. Er zijn namelijk nog geen gezamenlijke pedagogische beleidsplannen opgesteld, ook al is de wil van de partners er wel. Er gaat vooral veel energie in het ontwikkelen van de nieuwe gebouwen. De ervaring leert dat samenwerkingsnetwerken niet vanzelf van de grond komen. Daarom zou een aanjaagperiode kunnen worden gerealiseerd vanuit de reserve onderwijsbeleid. De inhoudelijke samenwerking en het inhoudelijk beleid kan daarmee ingebed worden. Dit zal ten goede komen aan het brede aanbod voor kinderen tot 12 jaar. Het onderwijs levert daarin een grote bijdrage, maar heeft daarvoor ook expertise van andere partners buiten de school nodig om de talenten van kinderen te ontwikkelen. Binnen het beleid van Skipos hebben directeuren de opdracht gekregen om als kartrekker in dit proces op te treden. Stroom moet nog beleid rondom brede school ontwikkeling formuleren. Het is van belang dat alle partners binnen de Educatieve Clusters gelijkwaardig zijn. Het inhoudelijk aanjagen van die clusters is speerpunt voor deze beleidsperiode. Daarmee kan komende jaren echt een verbetering tot stand komen, die basis is voor het succes van allerlei andere projecten.

4.8 Sporten en bewegen

In de afgelopen beleidsperiode is veel geïnvesteerd in sportstimulering via de BOS-Impuls (buurt-onderwijs-sport). Ouders zien dit als prioriteit. En ook het nieuwe kabinet houdt zich bezig met het aantal uren gymles op de basisschool. De helft van de leerkrachten heeft echter geen gymbevoegdheid. De kwaliteit van het bewegingsonderwijs is de verantwoordelijkheid van de scholen en vormt dus nog een knelpunt. Binnen de BOS-Impuls zijn daar wel handreikingen voor gedaan, maar de mogelijkheden zijn niet altijd benut. Scholen hebben namelijk wel behoefte aan een concrete uitwerking van het vakwerkplan. Maar de gemeente wil niet structureel inzetten op deskundigheidsbevordering.

In de evaluaties met het onderwijs en de verenigingen werd duidelijk dat de contacten tussen het onderwijs en de verenigingen intensiever zijn geworden tijdens de BOS, ook al werden er daarvoor al kennismakingslessen georganiseerd. Die moeten voortgezet worden, want er staat nu een goed netwerk. Dit kan door een ambtenaar in samenwerking met de buurtsportwerker opgepakt worden. De vergoeding voor verenigingen wordt meegenomen in het aangepaste subsidiebeleid. Alle partijen vinden het belangrijk dat er regie gevoerd blijft worden, maar het vrijwilligersprobleem blijft spelen. Partij heeft daarom voorgesteld om meer gericht op zoek te gaan naar vrijwilligers, bijvoorbeeld onder gepensioneerden.

Bij de naschoolse sportactiviteiten blijft het vervoer knelpunt voor de buitenschoolse opvang (bso). Maar de bso heeft zelf ook een verantwoordelijkheid en er zijn wel 'creatieve' oplossingen om sport op te pakken. Met de vorming van Educatieve Clusters kunnen sport en cultuur onderdeel uitmaken van 'dagarrangementen'. Kinderen die niet op de bso zitten kunnen ook aan de naschoolse activiteiten deelnemen tegen betaling van een klein bedrag. Het is van belang dat bewegen goed wordt ingebed in de Educatieve Clusters, ook bij de inrichting van de buitenruimte. Door de afstand tussen de school en de sporthal wordt in sommige gevallen maar een keer per week gegymd. Maar het koppelen van de gymlessen heeft ook zijn voordelen.

De sportbundel begint een beetje te leven, maar kost in verhouding erg veel tijd en geld. 71% Van de kinderen tot 12 jaar is immers al lid van een sportvereniging en 78% van de 12 tot 18 jarigen. Dit wil echter niet zeggen dat ze daarmee voldoen aan de norm sport en bewegen (een kwart beweegt dagelijks een uur). Maar het aantal kinderen dat veel sport is toegenomen. Komende beleidsperiode is het een uitdaging om alternatieve bewegingsactiviteiten op te zetten, waarmee andere (educatieve) doelen gecombineerd kunnen worden.

Voor wat betreft het Voortgezet Onderwijs, zou de school steeds meer zelf initiatief kunnen nemen naar verenigingen toe. Het is belangrijk dat de buurtsportwerker dit wel blijft volgen en zo nodig weer kan enthousiasmeren. Daarnaast blijft het speerpunt om vanuit buurtsportwerk de risicojongeren te betrekken met bewegingsactiviteiten.

Om sporten en bewegen te blijven stimuleren, is het van belang om een Stuurgroep te houden waarin alle partijen vertegenwoordigd zijn en het beleid op langere termijn in Educatieve Clusters in te bedden. Daarnaast moet er nog een werkgroep worden opgericht als praktisch overleg van uitvoerenden, dat bijvoorbeeld vier keer per jaar bij elkaar komt. Daarin kunnen ook suggesties worden aangedragen m.b.t. de buitenruimte, sportzalen en materialen. Tenslotte zouden we in de nieuwe beleidsperiode meer gebruik moeten maken van het aanbod van de sportbonden en ons meer op ouders moeten richten. Het was jammer dat de BOS-impuls subsidievolgend was, waardoor het soms minder gezamenlijk gedragen werd. Sint-Michielsgestel is niet ingestapt in de nieuwe impuls van het Rijk m.b.t. de combinatiefunctionarissen. Daarin werd de nadruk op sport gelegd. Veel gemeenten zijn daarvoor afgehaakt vanwege de bezuinigingen. Dit is in 2009 al in het college besproken. Er moest namelijk 60% cofinanciering worden opgebracht (excl. uren van betrokken ambtenaren) van een te hoog aantal FTE. De vraag is of het kabinet Rutte met een ander initiatief komt. Vooralsnog wordt sportstimulering lokaal met de partners opgepakt. In januari 2011 wordt bekeken of een subsidieaanvraag bij Platform Sport Lokaal Samen voor versterking van de samenwerking geschikt is voor Sint-Michielsgestel.

Sporten biedt kansen voor kinderen om zich positief te ontwikkelen. Het is een middel in het tegengaan van overgewicht, schooluitval en het draagt bij aan talentontwikkeling. Verenigingen dragen bij aan de leefbaarheid in dorpen. Sporten is ook van sociaal belang. Het is daarom belangrijk dat álle kinderen mee kunnen doen. Als ouders een laag inkomen hebben, kunnen intermediairs (leerkrachten, welzijnswerkers, maatschappelijk werkers etc.) een bijdrage van het Jeugdportfonds Brabant aanvragen voor sportlidmaatschap en/of sportartikelen. Daarvoor heeft Optimisd een samenwerkingsovereenkomst.

4.9 Cultuureducatie

Cultuureducatie is meer een vorm van geestelijke verrijking en komt met de crisis erg onder druk te staan. Door te participeren in kunst en cultuur wordt cultureel burgerschap bevorderd. Cultuureducatie zorgt voor een creatief proces, waardoor kinderen groeien als mens. In Sint-Michielsgestel heeft dit mede dankzij provinciale subsidie vorm gekregen in een marktplaats: Plaza Cultura. Daarin worden vraag en aanbod gekoppeld. Het basisonderwijs is hier erg tevreden over en ziet dit als prioriteit. Elke school heeft een cultuurcoach en de samenwerking wordt lokaal en regionaal (m.n. Schijndel, Boxtel en St. Oedenrode) via de marktplaatscoördinator steeds sterker, ook om de voortzetting te bewerkstelligen. Daarnaast is de kunstbalie losgelaten en wordt er meer gezocht naar lokale aanbieders. Op deze manier wordt geprobeerd Plaza Cultura lokaal te verankeren. Er is namelijk subsidie beschikbaar t/m 2012. Voor deze marktplaats 'Plus' wordt ook de buitenschoolse opvang betrokken.

In de voorschoolse periode wordt met een rijkssubsidie en ondersteuning van Cubiss en de bibliotheek het Peuter Cultuurmenu ontwikkeld. In de leeftijd van 2 tot 4 jaar maken kinderen kennis met de disciplines van cultuureducatie: erfgoed, media, kunst en literatuur. Dit zou ook binnen Plaza Cultura bestendig moeten worden, maar daarvoor is cofinanciering nodig van de 'afnemers' (scholen, kinderopvang en peuterspeelzalen).

4.10 Natuur- en Milieu Educatie

Tenslotte is Natuur- en Milieu Educatie nog een aandachtsveld rondom Educatieve Clusters. Dit stimuleert het omgevingsbewustzijn van kinderen. Er zijn afgelopen beleidsperiode enkele activiteiten georganiseerd vanuit het projectenbudget van Milieu met provinciale subsidie. Dit is dus niet structureel. Het basisonderwijs zou dit graag verder vormgeven. Het is daarbij belangrijk dat kinderen de natuur ervaren en dus naar buiten gaan. In de onderbouw bieden de speelplaats en schooltuin al mogelijkheden, voor de bovenbouw zijn er in de gemeente en omgeving voldoende geschikte natuurgebieden. De Groene Poort staat er ook voor open om aanbod af te stemmen met bijv. de Natuurgroep Gestel, die al jaren lessen voor het basisonderwijs verzorgt. Er zou een leerlijn NME ontwikkeld moeten worden op initiatief van het basisonderwijs. Dit sluit aan bij het concept 'Gestel Groene Gemeente' en de aandacht voor duurzame ontwikkeling in onze gemeente. Daar kan een voorstel worden ingediend, want binnen het jeugd- en onderwijsbeleid is er helaas geen financiële ruimte om NME te stimuleren.

In dit hoofdstuk wordt al duidelijk dat er een breed scala aan ontwikkelingsgerichte activiteiten voor kinderen tot 12 jaar is die voortgezet en geoptimaliseerd moet worden. Er wordt veel ingezet in deze doelgroep omdat bekend is dat de sociaal-emotionele basis voor de vorming van kinderen in de eerste 12 levensjaren wordt gelegd. Hierin zijn kinderen ook nog gemakkelijker bij te sturen. Op latere leeftijd wordt dat moeilijker, waardoor het meer inzet kost en duurder wordt. Bovendien bevindt deze leeftijdsgroep zich vooral binnen de gemeentegrenzen en werken de partners veelal lokaal. Dit wil echter niet zeggen dat er voor jongeren vanaf 12 jaar niks nodig is, maar daar worden andere accenten gelegd. Meer op het gebied van burgerschapsvorming en preventie.

4.11 Activiteiten jongerenwerk

De jongerenwerkers organiseren en ondersteunen activiteiten voor en door jongeren zelf. Dit kan variëren van een LAN party (computeren), panna toernooi (voetbal) tot feestavond. Dit is afhankelijk van de behoefte van de jeugd. Soms is een activiteit niet alleen voor de jeugd bedoeld. Bijvoorbeeld het Dungens Event. Dat is ontstaan omdat de jeugd door de rotzooi in een slecht daglicht stond, maar toen iets terug wilde doen voor de buurt. Dit is inmiddels een terugkerend evenement geworden. Ook is een paar keer een uitwisseling met ouderen uit een verzorgingstehuis geweest. Die leerden de jeugd rikken en andersom werd pokeren geleerd. Op deze manier is het activiteitsaanbod niet alleen uitgebreid, maar is ook een gevoel van onveiligheid opgelost; de ouderen liepen niet meer met een grote boog om de jeugd heen. En het bevordert de burgerschapsvorming, jongeren krijgen het gevoel iets voor een ander te kunnen betekenen.

Om de verveling op straat tegen te gaan, zijn er twee jeugdhonken gerealiseerd, in Den Dungen en Sint-Michielsgestel. Eerder in deze nota is al aangegeven in de Kulturhusen een plek voor jongeren te realiseren, want het is de bedoeling om in elk dorp een jongereninloop te hebben. Op die manier hebben jongerenwerkers de jeugd meer te bieden. Daarbij kan gedacht worden aan gamen, tafelvoetballen, air-hockey en een loungehoek. Jongeren zouden bovendien graag een bioscoop willen in de gemeente. Dat is echter niet haalbaar, maar er kunnen bijvoorbeeld wel filmavonden worden georganiseerd. Er wordt daarmee ingespeeld op de behoefte van de jongeren, die vinden dat er niet voldoende in de eigen omgeving te doen is voor hen.

In Sint-Michielsgestel verhuist begin 2011 het jeugdhonk van de Van de Kerkhoffstraat naar het Jong Nederland gebouw (Zegenwerp 1b). In Berlicum was alleen straatwerk. Er wordt geprobeerd met medewerking van vrijwilligers meer activiteiten voor de jeugd te ontwikkelen. Daarnaast zal de inzet herverdeeld worden, zodat ook daar een soort van inloop kan ontstaan. Partis maakt vanaf 2011 een begin in de verbouwde Run.

Er is mede vanuit het welzijnsfonds een pilot geweest met meidenwerk. Wat oudere meiden verzorgden op vrijwillige basis op vrijdagavond onder toezicht van de jongerenwerkers activiteiten voor jongere meiden. Helaas vlogen de vrijwilligers na een tijdje uit en blijkt het moeilijk structureel in te vullen. Toch gaat Partis er in 2011 een vervolg aan geven met een meidenwerker, want er is wel behoefte aan typische meidenactiviteiten.

4.12 Maatschappelijke Stage

De Maatschappelijke Stage (MaS) is een vorm van leren, waarbij de leerlingen door het uitvoeren van vrijwilligersactiviteiten, kennismaken met het dragen van verantwoordelijkheid voor maatschappelijke belangen. Dit kan gebeuren binnen of buiten de school. Een maatschappelijke stage helpt leerlingen zich voor te bereiden op een volwaardige deelname aan de samenleving én inhoud te geven aan het begrip "burgerschap". Het biedt bovendien de kans om met vrijwilligersorganisaties het vrijwilligerswerk aantrekkelijker te maken voor jongeren. Ze kunnen met scholen een duurzame samenwerking aangaan om jongeren kennis te laten maken met vrijwilligerswerk. Door maatschappelijke stages ontdekken jongeren - vaak tot hun eigen verbazing- hoe leuk en veelzijdig vrijwilligerswerk kan zijn. Tegelijkertijd biedt de maatschappelijke stage de kans om als vrijwilligersorganisatie toegankelijker te worden voor jongeren.

Scholieren in het voortgezet onderwijs moeten vanaf schooljaar 2010/2011 allemaal aan het eind van hun opleiding een maatschappelijke stage hebben gevolgd. Het aantal uren is gebaseerd op schoolniveau en zou volgend jaar nog aangepast kunnen worden door het Rijk.

In Sint-Michielsgestel ligt de coördinatie van de MaS bij Partis. In "Job-shop" wordt samengewerkt met Schijndel en Sint-Oedenrode. In 2010 is deze constructie na een pilotperiode door alle betrokken partijen positief geëvalueerd en zijn er verbeterpunten in beeld gebracht. In de beleidsperiode 2011-2014 wordt dit voortgezet.

4.13 Jongerenparticipatie

Niet alleen de maatschappelijke stage draagt bij aan burgerschapsvorming. Scholen zijn sinds 2006 verplicht om iets aan burgerschap te doen. Concrete eisen worden er echter niet gesteld. Maar jongerenparticipatie in brede zin zorgt ervoor dat jongeren verantwoordelijkheden en eigen beslissingen nemen. Ook Micha de Winter benoemt het belang van jongerenparticipatie voor jongeren zelf, voor de maatschappij, maatschappelijke instellingen en de politiek. Jongeren leveren een belangrijke bijdrage aan de samenleving, vooral in de directe omgeving zoals op school, in de buurt en aan voorzieningen waar ze gebruik van maken. Door actieve participatie worden waarden, normen, inzichten en vaardigheden ontwikkeld om op een goede manier in de maatschappij te functioneren. Jongeren moeten dan wel het gevoel hebben dat ze invloed kunnen uitoefenen. Anders ontstaat er 'schijnparticipatie'. Dat werd duidelijk in het onderzoek van twee stagiaires van de afdeling Communicatie. Daarin is uitgezocht waar jongerenparticipatie aan zou moeten voldoen om aan te sluiten bij de doelgroep. Dit leidt tot randvoorwaarden binnen de gemeentelijke organisatie. Om dat goed vorm te geven, zal er geïnvesteerd moeten worden. Vooral om intern uren vrij te maken en de eindverantwoordelijkheid in te bedden. Deze lat ligt echter nog te hoog. 42% Van de geënquêteerde jongeren heeft namelijk geen behoefte om mee te denken. En diegenen die dat wel willen, doen dat

het liefste af en toe via een digitale enquête. In de komende beleidsperiode willen we wel een stap omhoog op de participatieladder, maar dus niet direct streven naar een hoge mate van jongerenparticipatie. Met het voortgezet onderwijs kan bekeken worden of naast het uitzetten van enquêtes ook discussiegroepjes van jongeren zo nu en dan kunnen bijdragen aan gemeentelijke beleidsvorming met als nevensdoel het politieke bewustzijn stimuleren. In deze beleidsperiode zal de gemeente peilen of er vanuit het voortgezet onderwijs bereidheid is om een politieke jongerendag vorm te geven. Dat zou dan door het onderwijs gedragen moeten worden en de gemeente kan daarbij faciliteren.

In schooljaar 2009-2010 is voor het eerst in Sint-Michielsgestel een kinderburgemeester aangesteld. Kinderen van de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs konden daarvoor solliciteren. Dit gaat echter meer om een representatieve functie, ook al spreekt de kinderburgemeester namens de andere kinderen en wordt die bij enkele concrete beleidsthema's betrokken.

Kinderen en jongeren moeten hun talenten kunnen ontwikkelen, moeten plezier kunnen maken, maar ook hun steentje bijdragen aan de maatschappij.
--

5. Preventief Jeugdbeleid

Naast het algemeen voorwaardenscheppend beleid, dat kansen biedt voor alle kinderen, worden binnen het jeugdbeleid ook gerichte preventieve activiteiten opgezet. Dit heeft vooral betrekking op het voorkomen van problemen. En als er dan toch problemen zijn, dan gaat het erom zo snel mogelijk de juiste zorg te bieden. Dit krijgt met name vorm in de ontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), dat elke gemeente in 2011 gerealiseerd moet hebben.

5.1 Centrum voor Jeugd en Gezin

Hét Centrum voor Jeugd en Gezin is echter misleidend. Het doet denken aan een centrum, een gebouw. Maar naast een fysiek inlooppunt dat in het Kulturhus gerealiseerd zal worden, gaat het om een uitgebreide zorgstructuur. Er is sprake van een netwerksamenwerking van diverse kern- en ketenpartners. En in die samenwerking worden de 5 Wmo functies gerealiseerd. Deze partners in de jeugdketen vormen dus de 'backoffice' van het CJG. Voor de doelgroep moet het namelijk niet uitmaken welke organisatie de ondersteuning biedt, als maar op het juiste moment de juiste zorg wordt geboden. In de loop der jaren is namelijk een lappendeken aan vormen van opvoedingsondersteuning ontstaan en werden ouders van het kastje naar de muur gestuurd. Het CJG moet dus herkenbaar zijn als dé plek waar je terecht kunt met alle vragen rondom opvoeden en opgroeien. Dus ook voor gewone alledaagse vragen en de leuke dingen van opvoeden. Daarom is de laagdrempeligheid van groot belang. Het CJG Gestel hanteert daarvoor de volgende uitgangspunten:

- Persoonlijk: vaste en bekende gezichten van CJG-medewerkers
- Interactief: eigen deskundigheid van ouders inzetten
- Positief: opvoeden in al zijn facetten en niet alleen probleemgericht
- Bereikbaar: in de buurt, makkelijk binnen lopen
- Dichtbij: naast en met ouders en jeugd.

Ouders blijven uiteraard primair verantwoordelijk voor alle aspecten van opvoeden en opgroeien. De overheid staat op afstand, maar in dit jeugdbeleid wordt de Wmo-gedachte meer vorm gegeven. Daarvoor is in onze ogen voor Partis Brede Welzijnsinstelling (BWI) een gedeeltelijk nieuwe, verbindende rol weggelegd. Het opbouw- en welzijnswerk kan als spin in het web bruggen slaan tussen burgers onderling en naar professionele instituten. Vanuit de expertise van de BWI kan steeds meer gebruik worden gemaakt van de eigen kracht van de maatschappij. Met die invalshoek wordt de samenwerking van organisaties in het Kulturhus, met CJG, in de verschillende dorpen sterker en laagdrempelig. Ook met het onderbrengen van de consultatiebureaus in de Kulturhusen zal een slag worden gemaakt. Het Gestels CJG moet dus een sociale invalshoek krijgen, zodat de nadruk minder op (zware) zorg ligt. Dit is een grote uitdaging met de plannen van het huidige kabinet. Want door het negatieve imago van jeugdzorg dat mede door de media versterkt is, moet het CJG niet gezien worden als voorportaal van zware jeugdzorg, ook al is die verbinding er achter de schermen natuurlijk wel.

Het CJG is er voor ouders en jongeren, maar ook voor professionals en vrijwilligers die met kinderen of gezinnen werken. Het is geen nieuwe instelling. CJG-uitvoerders zijn namelijk werkzaam bij een van de kernpartners (de jeugdgezondheidszorg of maatschappelijk werk). Zij hebben spreekuren op verschillende plekken in de gemeente, maar zijn ook op afspraak beschikbaar. Er is een gratis telefoonnummer voor informatie en advies en vragen kunnen ook digitaal (anoniem) gesteld worden. Die worden beantwoord door medewerkers van CJG Den Bosch. De schaal van Sint-Michielsgestel is te klein om anders in grote bereikbaarheid te voorzien en in Den Bosch hebben de pedagogen al veel ervaring vanuit de opvoedingswinkel opgebouwd. Voor professionals is een sociale kaart opgesteld. Veel informatie is al te vinden op de website www.cjg-gestel.nl. Daarnaast worden nieuwsbrieven voor ouders en professionals gemaakt en staan er artikeltjes in de Brug. Dus de informatie en adviesfunctie van de Wmo worden via de 'frontoffice' van het CJG vorm gegeven.

De tweede Wmo functie is signalering. Dit is een taak van iedereen die met kinderen, jongeren en ouders werkt. Het is van belang vroegtijdig te signaleren, zodat tijdig lichte vormen van ondersteuning geboden kunnen worden en niet uitgroeien tot (grote) problemen. Dus ook al wanneer jeugdigen en ouders de vraag zelf nog niet onderkennen. Met de derde Wmo functie wordt licht pedagogische hulpverlening geboden. Hieronder wordt kortdurende advisering en vrij toegankelijke hulp bedoeld. Afhankelijk van de problematiek, hebben verschillende organisaties aanbod hiervoor. Daarom is het van belang een geactualiseerde sociale kaart te hanteren. Als het om zwaardere problematiek gaat, is het van belang te zorgen voor toeleiding naar (regionaal) hulpaanbod. Dat is de vierde gemeentelijke functie in de Wmo. Dit heeft betrekking op tweedelijns jeugdzorg. De indicering daarvan gebeurt door Bureau Jeugdzorg (BJZ), dat vooralsnog onder regie van de provincie valt. Tenslotte is de gemeente verantwoordelijk voor zorgcoördinatie. Daarmee vindt afstemming plaats tussen verschillende organisaties die betrokken zijn bij een gezin. Het motto is namelijk 'een gezin, een plan'. In Brabant is daarvoor het signaleringssysteem *Zorg voor Jeugd (ZVJ)* ingevoerd. Dit is gekoppeld aan de landelijke verwijzingsindex en daarmee een instrument om de coördinatie van zorg beter te organiseren. In ZVJ wordt alleen kenbaar gemaakt dat iemand zich zorgen maakt om een kind. Het bevat dus geen

inhoudelijke informatie. Sommige professionals zijn nog terughoudend in het gebruik van Zorg voor Jeugd, omdat het afgeven van een signaal gezien wordt als 'melden'. Bovendien moet dit worden teruggekoppeld aan de jongere of ouder (maar er is geen toestemming nodig). Daarom worden in 2011 opfrisbijeenkomsten georganiseerd voor gebruikers en afspraken over het gebruik van het systeem.

Voor een aantal CJG-taken wordt met de gemeente Vught en Haaren bekeken waarop samengewerkt kan worden, om een efficiëntieslag te maken. Dat is al gebeurd bij het ontwikkelen van de website.

5.2 Zorgstructuur in backoffice CJG

Uit ervaring is gebleken dat organisaties beter samenwerken als ze elkaar kennen en vertrouwen hebben in andermans expertise. Niet alleen als zorgaanbieders onderling, maar ook vanuit de vindplaatsen zoals voorschoolse voorzieningen, het onderwijs en jongerenwerkers die signaleren. Die moeten juist 'ontzorgd' worden door het CJG team. Vivent is aanspreekpunt voor de peuterspeelzalen en kinderopvang. Zij hebben drie keer per jaar casuïstiekoverleg, in combinatie met het bespreken van doelgroepkinderen voor VVE. In het basisonderwijs wordt vooralsnog vier keer per jaar casuïstiekoverleg gepleegd tussen de Intern Begeleider, de schoolmaatschappelijk werkster en de sociaal verpleegkundige in het 'zorgadviesteam' (ZAT). Daarnaast hebben Juvans en GGD spreekuren beschikbaar voor leerkrachten, kinderen en ouders. Dat geldt ook voor het voortgezet onderwijs. Maar de zorgadviesteams zijn daar uitgebreider. Binnen deze casuïstiekoverleggen kunnen de meeste signalen worden besproken en opgelost. Maar voor de zwaardere casuïstiek is er een gemeentelijk Sociaal Netwerk Overleg (SNO) Jeugd (en ook voor volwassenen) waarin bijv. ook de politie, leerplicht, bureau jeugdzorg en woningbouw aan deelnemen. Hierin wordt een aanpak besproken en de coördinatie bepaald. Dit is vooral van belang als het gaat om multiprobleemhuishoudens of 'zorgmijders'. Dat is namelijk een groeiend probleem en de expertise van Juvans is daarbij nodig. Met het SNO wordt een kwaliteitsslag gemaakt om een sluitende aanpak te realiseren. Er wordt al efficiënter gewerkt sinds aansluiting van Bureau Jeugdzorg.

Voor de zwaardere zorg blijven er knelpunten bestaan, vooral door verschillende financieringsstromen en wachtlijsten bij de jeugdzorgaanbieders en vooral bij de jeugd GGZ (niet te verwarren met BJZ). Met de beschikbare subsidie van de provincie wordt in 2011 en 2012 een pilot uitgevoerd in Noordoost Brabant. In de Meierij zullen zorgtrajecten (jeugdzorg en gespecialiseerde thuisbegeleiding) worden aangeboden zonder indicatiestelling en op maat. Dit kan na bespreking in bovengenoemde casuïstiekoverleggen. Daarnaast zal in aansluiting op het lokale aanbod Triple P niveau 4 door Juvans worden uitgevoerd in de regio. In de zorgteams zal meer aandacht komen voor alle leefgebieden van jongeren met problemen. Tot nu toe zijn er vaak schoolse trajecten uitgezet, maar er moet meer gekeken worden in de driehoek onderwijs, gezin/thuis en vrijetijdsbesteding. Dat laatste ontbreekt nog, maar is van groot belang in het functioneren en ondersteunen van een jongere. En met de subsidie wordt ook ingestoken op de eigen kracht van gezinnen door in een bijeenkomst met familie en vrienden te kijken wie wat kan betekenen. Op die manier zal minder zware hulp nodig zijn en kan het gezin door informele steun beter blijven functioneren als zorgtrajecten zijn afgerond. Er wordt ook 'nazorg' gerealiseerd als jongeren uit de jeugdhulpverlening komen. Op die manier zal de instroom van zwaardere en dure jeugdzorg moeten afnemen en snellere doorstroming gerealiseerd kunnen worden. Als die doelen bereikt worden, zal de provincie vanaf 2013 in lokaal aanbod blijven investeren. Dit kan gezien worden als voorloper op de decentralisatie. Voor deze specifieke verbeterplannen is voor 2011 en 2012 € 143.531,- beschikbaar voor Sint-Michielsgestel.

5.3 Effectieve opvoedingsondersteuning

In de jeugdgezondheidszorg (JGZ) wordt de invoering van het digitale dossier, beter bekend als het Elektronisch Kind Dossier, in 2012 afgerond. Dit is de vervanging van de papieren dossiers van de JGZ en wordt niet voor alle professionals bruikbaar, zoals aanvankelijk werd verwacht. In dat jaar staat ook de fusie van de jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar (van thuiszorgorganisatie Vivent) en 4-19 tot een integrale JGZ bij de GGD op de rol. De 'overdracht' zal daarmee soepeler verlopen.

Een speerpunt van het huidige jeugdbeleid was het invoeren van opvoedingsondersteuning via de effectieve methodiek Triple P. Dit staat voor positief pedagogisch programma. Ondertussen zijn de medewerkers van de kernpartners getraind in niveau 2 en 3. Uit evaluaties blijken ouders vooral minder disfunctionerende opvoedingsstijlen te hebben en zijn ze tevreden over Triple P. Ouders voelen zich competent in de opvoeding.

In 2010 stonden wekelijks artikeltjes met een thema rondom opvoeden en opgroeien in de Brug. Dit wordt binnen de communicatie van het CJG geïntegreerd. Naast het positief opvoeden voor ouders, heeft de invoering van Triple P ervoor gezorgd dat de professionals van verschillende organisaties meer dezelfde taal spreken. Er is blijvend intervisie nodig. Dat gebeurt nog binnen de organisaties van de kernpartners, maar de insteek is om dit in Sint-Michielsgestel als CJG team gezamenlijk op te gaan pakken.

Er wordt zelfs nog vroeger preventief gewerkt. Met het programma 'Stevig Ouderschap' van het consultatiebureau worden risicogezinnen na de geboorte opgespoord en door middel van huisbezoeken begeleid door hiervoor getrainde interventieverpleegkundigen. In landelijk onderzoek is aangetoond dat door dit programma opvoedingsproblematiek en kindermishandeling kan worden voorkomen.

5.4 Regionale Aanpak Kindermishandeling

Gemeente 's-Hertogenbosch heeft t/m 2011 de coördinatie op de Regionale Aanpak Kindermishandeling (RAAK aanpak). Daarvan is in 2010 een actieplan met speerpunten opgesteld. Het scholingsplan voor professionals vanuit dit project is in 2011 een goede vervanger van de door de gemeente georganiseerde training voor medewerkers van de 'vindplaatsen'. Om de aanpak van kindermishandeling voort te kunnen zetten, is het van belang binnen Integrale Veiligheid aandacht en middelen hiervoor beschikbaar te houden. In Sint-Michielsgestel zouden naar schatting 239 mishandelde kinderen zijn.

Gezonde leefstijl

5.5 Alcoholpreventie

Uit onderzoek blijkt dat jongeren te vroeg, te veel en te vaak drinken. In Sint-Michielsgestel heeft 48% van de jongeren al op hun 10^e jaar voor het eerst alcohol gedronken. En dat terwijl 93% van de ouders van de ondervraagde doelgroep zegt dat hun kind nog nooit alcohol heeft gedronken.

Overmatig alcoholgebruik leidt tot gezondheidsrisico's en maatschappelijke problemen. Daarom pakken 21 gemeenten in de veiligheidsregio Brabant-Noord dit probleem, samen met de GGD Hart voor Brabant en partners, aan in het regionale alcoholproject "Alcohol 16- geen goed begin". Dit project heeft een looptijd tot 2012. Meer informatie hierover is te vinden in het uitvoeringsplan van Integrale Veiligheid. Er is ondertussen ook subsidie van de provincie verkregen om meer activiteiten te ontplooiën op het gebied van educatie en handhaving. In 2011 krijgt dit concreet vorm.

In Sint-Michielsgestel wordt in het basisonderwijs gewerkt met het lespakket de 'Gezonde School en Genotmiddelen' van de GGD. Leerkrachten van groep 8 volgden een workshop en er zijn gastlessen verzorgd. De ouderavonden werden echter slecht bezocht, ondanks de grote behoefte aan alcoholpreventie. In 2011 start daarom een nieuwe werkwijze. Leerlingen van groep 8 gaan werken volgens de methode 'verhalend ontwerpen'. Ze zoeken zelf in groepjes informatie op en presenteren dit aan de ouders. Dit pakket heet 'alcohol een ander verhaal' en blijkt elders al een succes. Op deze manier worden ouders tijdig betrokken in preventie van alcoholproblematiek. Dit gebeurt vanuit de maatwerk uren van de GGD.

Bij het Elde College wordt door Stichting Voorkom preventielessen verzorgd. De gemeente heeft daar een bijdrage aan geleverd, maar dit is niet structureel. Jongerenwerkers zorgen wel voor preventieactiviteiten, bijvoorbeeld door een ex verslaafde mee te nemen naar het Elde College die door leerlingen bevroegd wordt. Dit maakt indruk en moet zo nu en dan herhaald worden.

5.6 Overgewicht

In Sint-Michielsgestel heeft 9,8% van de kinderen van 2 en 3 jaar overgewicht. In groep 2 neemt het percentage af, waarna het in groep 7 en in het voortgezet onderwijs weer stijgt naar 10%. Deze cijfers liggen iets lager ten opzichte van de regio Hart voor Brabant. En landelijk gezien heeft ongeveer 1 op de zeven jongens en 1 op de zes meisjes overgewicht.

Toch moet niet te licht gedacht worden over deze problematiek die steeds meer groeit. Bijna 19% van de sterfgevallen in Nederland is namelijk te wijten aan de gevolgen van een tekort aan lichaamsbeweging, overgewicht, en een ongezonde voeding. Vooral het tekort aan lichaamsbeweging onder vier- tot zeventienjarigen heeft een sterk negatief welvaartseffect.

Via sportstimuleringsactiviteiten wordt al ingezet op bewegen en door de komst van de buurtsportwerker is er binnen het jongerenwerk meer aandacht voor gezonde leefstijl. Maar voor verpleegkundigen van de jeugdgezondheidszorg blijft het moeilijk om het voedingspatroon bespreekbaar te maken bij ouders. Buiten de week van het schoolontbijt en curatieve programma's voor kinderen met overgewicht, zou er meer ingezet moeten worden op preventie m.b.t. gezonde voeding. Scholen zien daar niet direct een taak in. In komende beleidsperiode moet verder geïnventariseerd worden welke aanpak geschikt zou zijn, om te voorkomen dat landelijke cijfers in Sint-Michielsgestel van toepassing worden. De gemeente ziet daarin voor zichzelf vooral een rol weggelegd m.b.t. informatie en advies. Tevens wordt overwogen om in het nieuwe subsidiebeleid een prikkel in te bouwen om gezond kantinebeleid te stimuleren. En dan in combinatie met een strengere aanpak van overmatig alcoholgebruik in sportkantines. Dit krijgt aandacht vanuit de afdeling Integrale Veiligheid.

Jeugd en Veiligheid

5.7 Halt lessen

Er wordt niet alleen ingezet op alcohol en drugspreventie. Op het gebied van bijvoorbeeld weerbaarheid en internet vindt ook preventie plaats. Halt verzorgt op elke basisschool en middelbare school preventielessen. Naast het thema vuurwerk, kunnen scholen kiezen uit verschillende modules m.b.t. jeugdcriminaliteit, normen en waarden, gevolgen van gedrag, pesten via internet en mobiel en overlast en respect. Dit wordt bekostigd vanuit Integrale Veiligheid. Scholen zijn over het algemeen tevreden met deze lessen.

Daarnaast heeft Halt de taak om 'Halt afdoeningen' te realiseren voor jongeren van 12 tot 18 jaar die zijn aangehouden. Daarin kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie. Sinds 2010 worden ouders daarbij actiever betrokken.

5.8 Straatwerk

Jongerenwerkers spelen een belangrijke preventieve rol in het ambulante straathoekwerk. Dat doen ze vooral door in gesprek te gaan met jeugd op straat. Ze proberen hen positief te beïnvloeden. Soms zijn gesprekken genoeg, waarin jongeren zelf leren nadenken en zich bewust worden van een aantal zaken. Andere keren worden activiteiten voor en met die jongeren georganiseerd, wordt overlast in de buurt aangepakt of zorgsignalen opgepakt met ketenpartners. Er wordt vooral constructief samengewerkt met de jeugdagent en de jeugdpreventie werker om grote problemen te voorkomen. Vooralsnog wordt in Den Dungen en Sint-Michielsgestel de jeugd ook een plek geboden in de inloop van het jeugdhonk, waar ze kunnen kletsen, hangen en gamen. Er zijn strikte regels m.b.t. alcohol en drugsgebruik. Zo nu en dan krijgen verschillende thema's meer impliciet of expliciet de aandacht bij het jongerenwerk. Tijdens het behoefteonderzoek voor de CJG ontwikkeling, bleek de jeugd zelf de jongerenwerkers erg te waarderen. Daar kunnen ze ook hun 'ei' kwijt en vragen stellen.

Jongerenwerkers dragen dus bij aan individuele preventie van risicogedrag en aan overlastpreventie van jeugdgroepen. Ze zetten vooral in op de wat jongere jeugd, waarbij je problemen nog kunt voorkomen. Oudere jeugd die al van alles aangereikt heeft gekregen en trajecten hebben gehad, vallen niet meer in de doelgroep van de jongerenwerkers. Daarvoor geldt de repressieve kant van de politie.

5.9 Jeugd Preventie Programma

Het doel van het Jeugd Preventie Programma (JPP) van Juvans is het zo vroeg mogelijk opsporen van risicjongeren om ze buiten het justitiële circuit te houden. De jeugdpreventiewerker heeft daarvoor een outreachende werkwijze in samenwerking met de 'vindplaatsen'. Hij wordt vaak na signalering door de jongerenwerker of jeugdagent gevraagd een risicjongere te begeleiden. De trajecten van JPP zijn bedoeld voor motivering of toeleiding naar lichte hulp. De JPP-er coacht dan niet alleen de jongere zelf, maar vaak ook de ouders in de omgang met hun kind. De JPP-er biedt daarnaast consultatie en deskundigheidsbevordering voor professionals van de vindplaatsen.

5.10 Straatgroepenoverleg

Werkers van bovengenoemde organisaties bespreken de straatgroeproblematiek structureel met de gemeente. Daarin worden alle hanggroepen in beeld gebracht en zo nodig een aanpak afgesproken. De laatste twee jaar wordt er in verhouding weinig overlast ervaren en als er signalen zijn, wordt dit snel opgepakt met de jeugd (en omwonenden). Vaak zijn er trends in golfbewegingen van weinig en veel overlast. Momenteel is de frequentie van het straatgroepenoverleg naar beneden bijgesteld, maar als het weer nodig is komen de betrokkenen vaker bij elkaar.

Kinderen en jongeren moeten gezond en veilig kunnen opgroeien.
--

6. Rndom onderwijs

Ondanks het voorwaardenscheppend en preventieve jeugdbeleid waarmee (grote) problemen voorkomen moeten worden, blijven er jongeren die zich op de grens bevinden of deze overschrijden. Aangezien alle kinderen en jongeren onderwijs genieten, is dat de vindplaats waar ze in beeld zijn en waar een zorgstructuur omheen is opgezet. Het onderwijs is dé plek waar kinderen zich ontwikkelen, in cognitief en sociaal-emotioneel opzicht. Vooral in een tijd waarin de pedagogische functie steeds zwaarder wordt aangezet en het brede school concept erg in opkomst is. Het behalen van diploma's biedt een beter toekomstperspectief en daarmee kan 'sociale reproductie' doorbroken worden. Dus naast het bieden van kansen, ontkom je niet aan een meer op problemen gericht vangnet rondom het onderwijs. Het gaat hierbij om een meer individuele aanpak.

6.1 Leerplicht

Het Regionaal Bureau Leerplichtzaken (RBL) voert de leerplichtwet en RMC-wetgeving uit voor de gemeenten Vught, Haaren, Schijndel en Sint-Michielsgestel. Elke gemeente heeft zijn eigen leerplichtambtenaar. Omdat onderwijs zo belangrijk is voor de toekomst van kinderen, worden ze verplicht om naar school te gaan. Ze hebben ook het recht om te leren. Als een kind vanwege problemen de school niet kan bezoeken, moet er alles aan worden gedaan om die problemen op te lossen.

Binnen het RBL wordt daarom pro-actief gewerkt. Naast de controles van verzuimregistratie is in de regio een verzuimprotocol opgesteld die een meer uniforme werkwijze bevordert. In schooljaar 2009-2010 zijn niet alleen de scholen in het werkgebied bezocht, maar ook de 'buitenscholen' waarop veel Gestelse leerlingen zitten. Daarin wordt uitleg gegeven over leerplicht en kwalificatieplicht en worden afspraken gemaakt dat bij twijfel contact wordt opgenomen met de leerplichtambtenaar voor informatie en advies. Ook worden er 'prikacties' uitgevoerd m.b.t. luxeverzuim. Voor het voortgezet onderwijs en het MBO is het melden van verzuim gemakkelijker geworden via het digitale verzuimloket. Zo hoeven de scholen niet per leerling op te zoeken bij welke leerplichtambtenaar gemeld moet worden. En na een pilot van het RBL met een verzuimspreekuur op het Maurick College, is dit uitgebreid naar het Elde College. Door al deze acties stijgt het aantal behandelmaken van het RBL. In Sint-Michielsgestel lijken de behandelmaken echter meer stabiel. Meer informatie daarover is te vinden in de jaarverslagen. In de bijlage van deze nota zijn cijfers van het RBL opgenomen.

Knelpunt blijft soms nog het Openbaar Ministerie die een slechte boeteregeling hanteert. En de leerplichtambtenaar is nog niet vertegenwoordigd in het Zorgadviesteam van Gymnasium Beekvliet. Dat is wel het streven voor de nieuwe beleidsperiode. De leerplichtambtenaar neemt ook deel aan het Sociaal Netwerk Overleg Jeugd en is tevreden over de samenwerking met ketenpartners. De leerplichtambtenaar vormt met de politie de schakel met het Veiligheidshuis (als jongeren zich in het justitiële circuit bevinden).

6.2 Regionaal Meld en Coördinatiefunctie

Middels de RMC-functie (Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie) wordt gewerkt aan een regionale aanpak van voortijdig schoolverlaten. Gemeente 's-Hertogenbosch is daarin kartrekker. Het doel is dat alle jongeren minimaal een startkwalificatie behalen. Dit is een diploma op minimaal Havo of MBO 2 niveau.

In het RBL-gebied worden voortijdig schoolverlaters (VSV) aangeschreven. Op deze manier wordt onderzoek gedaan naar de daginvulling van VSV-ers tussen de 18 en 23 jaar. Sint-Michielsgestel heeft een respons van 62%. Naast de vragenlijst wordt deze jongeren die geen vaste baan of een uitkering hebben de mogelijkheid geboden voor een gesprek. Daarbij kan een Traject Op Maat (T.O.M.) worden aangeboden. De T.O.M. coach zoekt met de jongere naar een geschikte opleiding, een passende baan of een combinatie daarvan. Bij voorkeur wordt de jongere begeleid naar een startkwalificatie. Er kunnen interesse- en capaciteitstesten worden afgenomen en snuffelstages geregeld. Ook zijn er sollicitatietrainingen. Nadat het traject is afgelopen, blijft de T.O.M. coach nog een half jaar contact houden met de jongere. T.O.M. is een initiatief van de gemeente 's-Hertogenbosch en wordt mede gesubsidieerd door de Provincie. T.O.M.'s Place is te vinden bij het Koning Willem I College.

Op het ROC bevindt zich de grootste doelgroep (dreigende) voortijdig schoolverlaters. In de nieuwe beleidsperiode zal de RMC-functionaris dan ook deelnemen in het Succespunt van het Koning Willem I College. Na de 'inhaalslag' van afgelopen beleidsperiode, worden vanaf schooljaar 2010-2011 alle nieuwe VSV-ers direct benaderd vanuit RMC. Daarnaast moet de afstemming en samenwerking met de intergemeentelijke sociale dienst Optimisd en het CJG verbeterd worden. Eind 2010 is daar al mee gestart. Maar de samenwerkingsovereenkomst die werd beoogd in de nota 'Met het oog op de jeugd' is nog niet tot stand gekomen.

Tenslotte kan er nog een kanttekening gemaakt worden bij het streven naar een startkwalificatie voor elke jongere. Natuurlijk moet dat de ambitie zijn, maar voor sommige jongeren is dat nu eenmaal niet haalbaar (of dat nu komt door een laag IQ, een aandoening of wegens gedragsproblemen). In uitzonderlijke gevallen moeten professionals (en ouders) zich daarbij neerleggen in plaats van blijven pushen en investeren. Soms is er immers sprake van een niet te doorbreken vicieuze cirkel. Het is

dan vooral belangrijk om een aangepaste baan of daginvulling te vinden. Landelijk lijkt er ook weer een tegenbeweging te ontstaan op die drang naar de startkwalificatie. Het ministerie wordt voorgesteld een werkschool in te voeren voor die specifieke doelgroep.

Tweede kans

6.3 Voortgezet Algemeen Volwassen Onderwijs

Ondanks de inspanningen van het RBL kan het wegens allerlei omstandigheden voorkomen dat jongeren geen startkwalificatie behalen en later tot inkeer komen omdat ze zich dan in een andere situatie bevinden en weer gemotiveerd zijn. Om alsnog een startkwalificatie te behalen, biedt het ROC Voortgezet Algemeen Volwassen Onderwijs (vavo). Dat is een van de onderdelen binnen volwasseneducatie. De vraag naar Vavo is de laatste jaren erg toegenomen. Er zijn meer jongeren die uitvallen binnen het regulier onderwijs. Daarom is met de VO-scholen een convenant afgesloten om zo veel mogelijk gebruik te maken van beschikbare Rutte financiering om leerlingen zo nodig te detacheren naar vavo. Het VO heeft hier immers een verantwoordelijkheid. Omdat het gemeentelijk budget voor volwasseneducatie sterk afneemt en de kosten van vavo zijn gestegen, wordt in Sint-Michielsgestel ook een eigen bijdrage gevraagd voor vavo. Dit wordt ondersteund door de enquête uitslag. Het levert bovendien een prikkel op, want een aanzienlijk deel van de deelnemers behaalde zelfs binnen vavo niet alle benodigde certificaten in een jaar. Er wordt dus zo veel mogelijk ingezet op een selectie op het kunnen én willen (motivatie) van leerlingen, maar ook op het gebruik van andere voorliggende voorzieningen. Het Koning Willem I College heeft moeite met de aangepaste systematiek voor Sint-Michielsgestel. Voor het schooljaar 2011-2012 moeten duidelijke afspraken worden nageleefd, anders wordt overwogen om een samenwerking met een andere ROC aan te gaan tot de gedwongen winkelnorm van de besteding van middelen is afgeschaft.

6.4 Laaggeletterdheid

Met het deel volwasseneducatie van het Participatiebudget (P-budget) wordt meer dan vavo geboden. Want niet alleen het hebben van een startkwalificatie biedt perspectief. Het gaat juist om een meer basale competentie die bij sommige volwassenen nog ontbreekt. Dat is een goede taalbeheersing, waarbij er een taboe heerst op het slecht kunnen lezen en schrijven. In Sint-Michielsgestel gaat het naar schatting om zo'n 3000 (functioneel) laaggeletterden tussen de 15 en 74 jaar. In deze ingewikkelde samenleving sta je snel maatschappelijk buiten spel, als je moeite hebt met lezen en schrijven en mensen schamen zich daarvoor. Daarom is er in afgelopen beleidsperiode een constructie opgezet met projectleiding, het Koning Willem I College en Partis, voor extra ondersteuning en toeleiding van de doelgroep. De kosten-baten verhouding van het project raakte uit balans. In 2011 zal Partis daarom vanuit het Re-integratie budget, dat ook onderdeel is van het P-budget, het lesaanbod voor laaggeletterden tegen aanzienlijk lagere kosten verzorgen.

Er zijn natuurlijk ook allochtone inwoners die moeite hebben met taal. Inburgeringsplichtigen worden door Optimisd toegeleid naar een inburgeringscursus. Maar sommige inburgeraars moeten eerst nog geletterd worden. Deze voortrajecten worden normaal gesproken vanuit het volwasseneducatie deel van het P-budget gefinancierd, maar Optimisd heeft daarvoor tijdelijk andere middelen beschikbaar. De gemeente is verplicht deze doelgroep aanbod te doen. Dat geldt niet voor de 'inburgeringsbehoeftigen' uit de Europese Unie. Zodra het tekort op volwasseneducatie is weggewerkt, kan opnieuw overwogen worden om die doelgroep ook van aanbod te voorzien. Als de wettelijke gedwongen winkelnorm in 2013 daadwerkelijk is opgeheven, zijn er binnen Partis financieel meer mogelijkheden om gepaste taalcursussen te bieden. Ondertussen is Partis die poot al aan het versterken. Naast taal wordt vooral ingezet op participatie in brede zin. Al met al voorziet het Participatiebudget dus in een tweede kans om goed deel te nemen aan de maatschappij.

In deze nieuwe beleidsperiode zal onderzocht worden of Sint-Michielsgestel meer gaat aanhaken bij de Optimisd regio als het gaat om m.n. volwasseneducatie. Zeker met de komst van het Participatiebudget. Momenteel is er nog een samenwerking met regio 's-Hertogenbosch en het Koning Willem I College. Alles zou geclusterd kunnen worden bij Optimisd als aanbesteed moet worden. Belangrijk daarbij is dat de gemeente eigen accenten kan blijven leggen voor bepaalde doelgroepen en trajecten.

6.5 Jongerenloket Optimisd

Zoals hiervoor al duidelijk werd, is het jeugd- en onderwijsbeleid er dus op gericht dat kinderen naar school gaan en na het behalen van een startkwalificatie doorleren en een geschikte baan vinden. Zo kunnen jongeren een (financieel) zelfstandige toekomst opbouwen. Maar er zijn jongeren die uitvallen en niet ontwikkelen volgens de gewenste lijn. Naast het beschikbare zorgaanbod, konden ze tot voor kort terecht bij Optimisd voor een uitkering. Maar juist omdat onderwijs zo belangrijk wordt gevonden, is het voor jongeren tot 27 jaar moeilijker geworden om een uitkering te verkrijgen. Mede door de komst van de Wet Investeren in Jongeren (de Wet WIJ) die ervoor moet zorgen dat alle

jongeren tot 27 jaar een opleiding volgen of werken. Daarvoor heeft Optimisd een jongerenloket. Jongeren kunnen er geen inkomensvoorziening aanvragen, maar krijgen een werkleeraanbod. Dat is een opleiding, een baan, of een combinatie daarvan. Wanneer jongeren die een opleiding volgen of werken niet voldoende geld hebben om van te leven, kunnen ze in aanmerking komen voor een aanvullende inkomensvoorziening op grond van de WIJ. Dit wordt beoordeeld door Optimisd. Achter dit loket wordt samengewerkt door klantmanagers van Optimisd met werkcoaches van het UWV Werkbedrijf.

Aangezien het jongerenloket voor een gedeelte te maken heeft met dezelfde doelgroep als het RMC, worden afspraken gemaakt over wie welke inzet pleegt en op welke manier. Daar wordt in 2011 eerst ervaring mee opgedaan. De contacten zijn gelegd. Ook hierbij blijkt dat men elkaar moet kennen om de samenwerking van de grond te krijgen. Er zal komende periode onderzocht worden of de verschillende registratiesystemen op elkaar aangesloten kunnen worden. Dit zou het werk vereenvoudigen. In een later stadium kan e.e.a. in een convenant worden vastgelegd.

Kinderen en jongeren moeten goed voorbereid zijn op de toekomst.

7. Goed voorbereid op de toekomst?!

Binnen het jeugdbeleid wordt dus gestreefd naar de volgende doelstellingen:

- kinderen/jongeren moeten gezond en veilig kunnen opgroeien;
- kinderen/jongeren moeten hun talenten kunnen ontwikkelen;
- kinderen/jongeren moeten plezier kunnen maken;
- kinderen/jongeren moeten hun steentje bijdragen aan de maatschappij;
- kinderen/jongeren moeten goed voorbereid zijn op de toekomst.

Dit samen draagt bij aan het verwerkelijken van de visie. Want om Sint-Michielsgestel leefbaar te houden, is het van belang dat het prettig wonen en leven is in deze gemeente. Op die manier zullen jongvolwassenen zich hier (weer) vestigen en dus niet alleen opgroeien maar ook opvoeden (is het niet als ouder, dan wel als buurtgenoot of bijv. trainer). Dat maakt de cirkel van de Pedagogische Civil Society rond. Daarbij staan de belangen van kinderen voorop.

Om met elkaar aan beleidsdoelen te werken, is het van belang een gezamenlijk streven te formuleren. Dan kan ook gevolgd worden of we tussentijds op de goede weg zijn. Daarvoor zijn SMART doelstellingen opgesteld van beleidszaken die worden gemonitord. Daarbij moet wel een kanttekening worden gemaakt. Op het terrein van maatschappelijke zaken is niet alles meetbaar. Ook spelen er vaak meerdere factoren een rol als het gaat om een maatschappelijk effect. Vandaar dat niet alle doelen van dit beleidsplan SMART zijn vertaald. En in veel onderzoek hebben respondenten keuze uit suggestieve antwoorden. Die gegevens worden wel gebruikt om te signaleren of er bijzonderheden zijn waarop ingespeeld moet worden, maar zijn niet als doelstelling hieronder opgenomen.

- In 2014 hebben alle Educatieve Clusters een gezamenlijk pedagogisch beleidsplan ontwikkeld
- In 2014 vindt voor alle kinderen warme overdracht plaats van voorschool naar vroegschool en voor de zorgkinderen is er ook afstemming met de buitenschoolse opvang
- In 2014 werken alle voorschoolse voorzieningen met de Puk methode
- In 2014 is Plaza Cultura verankerd in de Educatieve Clusters
- In 2014 is er een sluitend zorgaanbod gerealiseerd
- In 2014 is het gebruik van de CJG helpdesk verviervoudigd
- In 2014 is het CJG bestendigd binnen Partis en werkt samen met de regio
- In 2014 is de instroom naar jeugdzorg afgenomen met 5%
- In 2014 is het percentage kinderen met overgewicht minimaal stabiel gebleven
- In 2014 is er een verhoging van de startleeftijd van alcoholgebruik
- In 2014 is het percentage kinderen dat lid is van een sportvereniging minimaal gelijk gebleven
- In 2014 is het aantal overlastmeldingen m.b.t. jeugd minimaal gelijk gebleven
- In 2014 hebben alle jongeren in het voortgezet onderwijs een maatschappelijke stage volbracht
- In 2014 is het percentage voortijdig schoolverlaters teruggebracht met 10 %
- In 2014 zijn jongerenruimtes en consultatiebureaus in twee Kulturhusen gerealiseerd
- In 2014 is het subsidiebeleid aangepast

8. Financiële aspecten

De verschillende onderdelen uit dit jeugd- en onderwijsbeleid zijn versnipperd in de gemeentebegroting opgenomen. De meest relevante budgetten zijn in dit hoofdstuk verzameld. Een aantal budgetten staat vast en zijn geormerkt voor bepaalde doelen. Maar het budget voor jeugd en jongeren wordt ingevuld volgens het nieuwe beleidsplan.

Het eerste onderdeel is sportstimulering in combinatie met jongerenwerk. Dit kreeg prioriteit in de enquête. Als vast onderdeel wordt de buurtsportwerker voor 14 uur per week behouden (tijdens de BOS-Impuls was dit 20 uur). De sportinloop zal worden georganiseerd in verschillende dorpen. Daarnaast zal de buurtsportwerker het uitvoerend / praktisch overleg trekken en de contacten met het onderwijs en de sportaanbieders blijven stimuleren. De kennismakingslessen in het basisonderwijs worden met interne coördinatie voortgezet. Maar de vrijwilligersvergoeding moet worden meegenomen in het aan te passen subsidiebeleid. De structurele kosten voor sportstimulering komen daarmee op 35.000 euro. Daarvan zal vooralsnog 30.000 euro vanuit het jeugdbeleid gefinancierd worden. Vanuit het Welzijnsfonds wordt jaarlijks een bedrag van 5.000 euro bestemd voor activiteiten i.h.k.v. sportstimulering. Maar zodra het vaste bedrag per jeugdlid wordt losgelaten (misschien al bij de ombuigingen), kunnen de sportsubsidies anders worden ingezet. Er wordt bekeken of vanuit de aangepaste subsidievorm nog een bedrag beschikbaar kan komen voor de financiering van sportbuurtwerk omdat de de sportbuurtwerker in samenwerking met de verenigingen een actievere rol zou kunnen krijgen in stimuleringsactiviteiten.

Jongerenwerk uitbreiden is financieel niet haalbaar. Daarom zullen de uren van de jongerenwerkers herverdeeld worden over de dorpen. Ook wordt er geprobeerd vrijwilligers in te zetten. De buurtsportwerker zal deel uitmaken van het team jongerenwerk.

Daarnaast zou Plaza Cultura voortgezet moeten worden vanaf 2013. Dit heeft de voorkeur van de scholen. Omdat de provinciale subsidie dan wegvalt, zal ook een bijdrage van het onderwijs verwacht worden. Dat is voorwaarde voor de instandhouding van Plaza Cultura en zal moeilijk worden omdat ook in het onderwijs flink bezuinigd wordt. Cultuureducatie moet goed geëvalueerd worden en in 2012 zal duidelijk worden in welke vorm Plaza Cultura verder kan. Maar de intentie is om Plaza Cultura in smallere vorm te behouden, met regionale samenwerking. De budgetten moeten in een later stadium definitief worden vastgesteld, maar zullen vanuit de post jeugdbeleid gedekt moeten worden. Vooralsnog wordt uitgegaan van een gemeentelijke bijdrage van 20.000 euro in 2013 en 2014. Daarvoor wordt budget overgeheveld vanuit 2011. In dat jaar hoeft namelijk maar de helft van sportstimulering worden begroot, omdat de BOS-Impuls doorloopt tot de zomer van 2011.

Met bovengenoemde voorstellen is er in 2011 en 2012 nog een kleine vrij besteedbare ruimte om in te spelen op de beleidsthema's gezonde leefstijl (bijv. alcohol- en drugspreventie voortgezet onderwijs, overgewicht, extra bewegen), iets op zorggebied (bijv. een cursus omgaan met pubers, enkele trajecten 'pubers in de knel') of jeugdparticipatie. De middelen zijn dus bedoeld voor deze onderdelen, maar vanuit het veld moet dan wel een - ook door hén gedragen - plan worden aangedragen om hierop in te spelen. Mocht een project succesvol zijn en om voortzetting vragen, dan moet daarvoor een voorstel worden gedaan in de Voorjaarsnota 2013.

Afgelopen periode is vanuit het budget verslavingszorg ingezet op de BOS-Impuls (5.000 euro). In 2011 zal daarmee worden ingezet op verslavingspreventie in het voortgezet onderwijs.

Omdat het 'vrijwilligersprobleem' in meerdere opzichten een rol speelt in het jeugdbeleid, wordt in het Welzijnsfonds mogelijk om het vrijwillig kader te versterken, bij voorkeur door meerdere verenigingen samen (bijvoorbeeld door cursussen te bieden). Dit kan in de regeling worden aangescherpt. In meerdere opzichten wordt dus van het veld verwacht dat zelf de behoefte in beeld wordt gebracht en een voorstel wordt gedaan wat ermee te doen.

Tenslotte kan de inhoudelijke Educatieve Clustervorming met de reserve Lokaal Onderwijsbeleid (60.000 euro) worden aangejaagd voor een periode van 2 jaar.

9. Samenvatting

In deze nota wordt voorwaardenscheppend en preventief jeugdbeleid geformuleerd. Het biedt kansen voor kinderen om zich in brede zin goed te ontwikkelen, maar vormt ook een vangnet voor als de ontwikkeling niet vanzelfsprekend verloopt. De strekking van deze nota is behouden wat goed gaat en verbeteren waar knelpunten ervaren worden. Er worden dus een aantal nieuwe accenten gelegd. Daarbij is de inslag om meer in te zetten op de eigen kracht van de Gestelse samenleving. Rondom ondersteuning van gezinnen, maar ook als het gaat om het verenigingsleven. De visie is gebaseerd op de 'pedagogische civil society'. Daarin dragen vele partijen bij aan het gezond en veilig opgroeien en opvoeden. Voor Partis wordt een nieuwe, onafhankelijke rol weggelegd als Brede Welzijnsinstelling voor de inbedding van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Door vanuit opbouw- en welzijnswerk naast jeugd en ouders te staan, komt de sociale invalshoek beter tot zijn recht en zal een andere benadering van de zorgtrajecten ten goede komen. Door een herverdeling van uren en het streven ook vrijwilligers in te zetten voor het organiseren van activiteiten, kunnen jongeren in de kern Berlicum beter bediend worden. Daarnaast zal het subsidiebeleid worden aangepast in 2012, waardoor het beter aansluit bij de beleidsdoelstellingen. Vooral als het gaat om subsidies voor sportverenigingen. Tevens wordt op het gebied van de Educatieve Clustervorming een slag gemaakt door tijdelijk de inhoudelijke samenwerking tussen de diverse partners aan te jagen. Dit is afgelopen jaren nog niet goed van de grond gekomen en is wel de basis voor het slagen van allerlei andere projecten voor kinderen tot 12 jaar zoals cultuureducatie en sportstimulering. Voor dit laatste wordt een buurtsportwerker bij het jongerenwerkduo behouden voor 14 uur per week om vooral de risicogroep vanaf 12 jaar te bereiken. Tenslotte komt het 'samen werken' uit de titel terug in meerdere opzichten, van Kulturhusen met consultatiebureaus, het CJG netwerk en Educatieve Clusters tot de aanpak rondom de aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt in de samenwerking van het Regionaal Bureau Leerplicht met Optimisd.

Bijlagen

-Verslag Themabijeenkomst	pag. 29
-Samenvatting enquête uitslag	pag. 32
-Mini-enquête jeugd	pag. 33
-Jeugdbeleid in beeld	pag. 34

SAMENVATTING THEMABIJENKOMST JEUGD- EN ONDERWIJSBELEID 13 juli 2010

Ondanks de warmte, was de themabijeenkomst geslaagd. Het was een leuke en goede avond, waarin zowel professionals als vrijwilligers een grote betrokkenheid toonden. Na een presentatie over wat er zoal binnen het jeugd- en onderwijsbeleid wordt gedaan, hebben de deelnemers op een actieve wijze gereageerd op een aantal stellingen.

Trends

1. “Ouders laten de opvoeding steeds meer over aan anderen”

De meningen waren erg verdeeld. Het leek er op dat de meerderheid deze stelling vond kloppen, maar in hoeverre dat een negatieve tendens heeft werd betwijfeld. Er wordt meer gebruik gemaakt van opvang door professionele instellingen, maar de tijd die ouders nu met kinderen doorbrengen wordt wel meer waardevol ingevuld. Dat komt mede door de ‘automatisering’ in de kleinere gezinnen. Ook al zijn er veel tweeverdieners, ouders zijn wel erg betrokken bij hun kinderen. Het hangt dus af van de interpretatie van de stelling, die behoorlijk genuanceerd kon worden. Dus geen trend die nu een tegenhanger nodig heeft.

2. “De individualisering moet gestopt worden”

Van deze tendens is ook sprake in Sint-Michielsgestel, maar niet in die mate, dat het zorgelijk wordt. Het is wel belangrijk om vanuit professionele instellingen oog te hebben voor het sociale netwerk van gezinnen. Daar zou meer gebruik van gemaakt kunnen en moeten worden.

3. “Er zijn steeds meer ‘bijzondere’ kinderen”

Is deze stelling nou eigenlijk waar of niet waar? Er zijn meer kinderen met een label. Maar voorheen waren die er ook, alleen kon het niet zo benoemd worden. Er wordt tegenwoordig beter gesignaleerd. Een ‘stempel’ is erkenning en biedt mogelijkheden om beter met het kind om te gaan. Het zorgt voor middelen om extra zorg in te kopen. Anderzijds laat die stempel ook niet meer los. En niet alles kan onder het mom van het label van tafel worden geschoven. We moeten wel blijvend durven opvoeden.

Er zijn in Sint-Michielsgestel geen maatschappelijke trends geconstateerd waar echt op ingezet moet worden. Het gaat over het algemeen ook goed met ‘onze jeugd’. Dus waar moeten we op blijven inzetten om dat te behouden en wat kunnen we verbeteren?

De deelnemers werden verdeeld over drie workshops. Hieronder volgt een beknopte terugkoppeling van wat er zoal aan de orde is gekomen.

Workshop 1: De vereniging, toegevoegde waarde voor het jeugdbeleid?

Verenigingen constateren dat er steeds meer moeilijke kinderen en jongeren zijn. Zij gaan over het algemeen zelf daarover in gesprek met ouders als dat nodig is. In sommige gevallen leidt dit ertoe dat de kinderen lid af worden. Voor ‘probleemgevallen’ worden geen professionele instellingen benaderd. Maar in hoeverre is er dan behoefte aan ‘deskundigheidsbevordering’ in de omgang met moeilijkere jeugd? Er is overigens vaak alleen sprake van professionele hulp bij kinderen met een stoornis. Maar ook met hulp blijft het voor de gemiddelde vereniging moeilijk. De ontwikkeling van sociale vaardigheden bij kinderen is eigenlijk het belangrijkste. Dit vraagt soms een aanvullende pedagogische rol. Bij een club leren kinderen impliciet omgaan met winst en verlies, verschillen binnen het team, je moeten houden aan regels, leren volhouden en doorzetten en het creëren van zelfvertrouwen.

En gemeente en instellingen denken vooral vanuit het aanbod, maar er is momenteel dus niet zo zeer een vraag. Het Centrum voor Jeugd en Gezin biedt ook een plek om als vrijwilliger informatie te halen of om naar door te verwijzen. Wellicht dat het in de praktijk eerder andersom loopt. Een jongere functioneert bijvoorbeeld niet bij een vereniging, de ouder onderneemt dan actie door aan te kloppen bij een instelling. Dus via een professional kunnen signalen ook weer terug komen bij een vereniging, vooral als het om meerdere ‘problemen’ binnen een club zou gaan.

Daarnaast zijn allerlei zorgstructuren rondom het onderwijs georganiseerd. Dit is daarom bijna altijd op het schoolse functioneren van de jongere gericht. Dit zou verbreed moeten worden naar begeleiding in het domein van de vrije tijd.

Problemen bij kinderen zijn er dus wel en worden erkend. De professional kan vervolgens ook voor het kind naar een vereniging toe stappen. De vereniging kan dan worden ondersteund in hoe daar mee om te gaan. Deze rol zou zelfs door een medewerker van de buitenschoolse opvang of Partis kunnen worden vervuld. Maar voor kinderen met een handicap is speciale aandacht vereist. Dit is

alleen mogelijk als er een goed kader is. Verenigingen zouden wel advies willen geven waar het wel mogelijk is. Samenwerking tussen verenigingen is daarbij van belang. Het is goed om kennis en ervaringen uit te wisselen met andere verenigingen. Daar is meer behoefte aan dan het gebruik van een 'kenniscentrum'.

Als er maatschappelijke problemen spelen onder leden van een vereniging zoals bijv. drugsgebruik, overmatig alcoholgebruik of gokverslaving, dan kan er incidenteel deskundigheidsbevordering worden ingezet. Maar in die gevallen trekken verenigingen zelf aan de bel en de gemeente zou dan voor ondersteuning kunnen zorgen.

De vrijwilligers die bij verenigingen actief zijn, dragen eigenlijk al het jeugdbeleid uit. Het gaat niet zo zeer om een 'nieuwe opvoedende rol' die voor hen is weggelegd, maar door de activiteiten ben je automatisch ook met een stukje opvoeding bezig. Dat gebeurt immers indirect in de sociale omgang en de daartoe benodigde vaardigheden. Waarden en normen spelen dan altijd een rol. Maar principiële zien verenigingen zich niet als opvoeder en werd er gearzeld bij die terminologie. Dat is ook niet de corebusiness. Wel het kennis laten maken met sport of muziek en kinderen daarin bekwamen. Opvoeden gebeurt meer in het belang van de sportbeoefening. Als er behoefte is, zouden vrijwilligers wel beter toegerust moeten worden in de omgang met de jeugd, bijv. met een cursus. Hulp bij het vinden van goede vrijwilligers zou ook prettig zijn. De verenigingen vinden vooral de communicatie met ouders erg belangrijk. Verder willen ze graag op de huidige voet doorgaan.

Voor verenigingen is het vooral belangrijk gefaciliteerd te worden in hun reguliere activiteiten. De gemeente draagt nu bij conform het aantal jeugdleden. Dit subsidiebeleid kan echter aangepast worden op andere actoren van verenigingen die van belang zijn voor de jeugd.

Duidelijk is dat de verenigingen wel een belangrijke rol spelen i.h.k.v. het jeugdbeleid. Veel kinderen in Sint-Michielsgestel zijn lid van een vereniging.

Vanuit de stuurgroep BOS-Impuls wordt bekeken hoe sportstimulering kan worden ingebed in het nieuwe jeugd- en onderwijsbeleid.

Workshop 2: De basis leggen voor 12-

Er is vooral ingezoomd op de onderdelen gezondheid en veiligheid, talentontwikkeling en plezier maken en meedoen.

Het belangrijkste is het hebben van een 'warm nest', zowel als veilige thuishaven als buiten de deur. Daarnaast zijn genoemde speerpunten gezonde voeding en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). In hoeverre is meer vrijwillige inzet op dit terrein mogelijk en wat is dan de behoefte van ouders? Voor het verder ontwikkelen van het CJG is het belangrijk dat professionals elkaar kennen en op de hoogte zijn van elkaars werkwijze en expertise. Men moet weet hebben van het sociale netwerk. Samenwerking staat dus voorop. Maar het CJG moet vooral voor ouders laagdrempelig zijn.

Gezondheid en veiligheid komt ook terug in pedagogische beleidsplannen van kinderopvang, peuterspeelzalen en scholen. Het gebruik van een meldcode is belangrijk. Verder is het vooral van belang om voorlichting te geven over alcohol- en drugsgebruik, gezonde leefstijl, pesten, bewegen en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Maar wat zijn alternatieven voor informatieavonden? Voor goede preventie moeten ouders zelf ook betrokken worden bij de thema's.

Talentontwikkeling en plezier maken gaan heel goed samen. Dat bleek door de grote overlap in genoemde activiteiten. Bijvoorbeeld de vorming van Educatieve Clusters, Natuur- en Milieu Educatie (Groene Poort), sporten (BOS-Impuls), cultuureducatie (Plaza Cultura), creatief en techniek. Allerlei partijen zouden op dit gebied kunnen samenwerken. Kinderen moeten via een breed aanbod hun talenten ontdekken. Daarbij is het van belang dat verenigingen aansluiten op schoolse, maar ook op voorschoolse en naschoolse activiteiten. En andersom, zoals bij het project 'Windkracht 6'. Promotie kan leiden tot ledenwerving. Het aanbod van de verenigingen vindt bij voorkeur na schooltijd en voor het eten plaats.

Er zou meer gebruik gemaakt kunnen worden van prestatiesubsidies. Het is belangrijk dat partijen een stappenplan maken waar vervolgens subsidie aan wordt gekoppeld (van ouders mag overigens ook een bijdrage worden gevraagd). Maar vooral nog geen nieuwe projecten opzetten; eerst verder uitbouwen waar aan begonnen is. Daarvoor zijn wel kartrekkers nodig, die ook vanuit een organisatie gedetacheerd kunnen worden (dus van binnenuit). Dit vraagt om langdurige lijnen. Maar ook ouders en kinderen zelf moeten meer betrokken worden. Wat willen de kinderen? Het gaat om het stimuleren van kinderen en jeugd via laagdrempelige activiteiten, dichtbij. Inzet van vrijwilligers is ook nodig.

Voor dit soort activiteiten is betrokkenheid van allerlei partijen nodig, zoals scholen / educatieve clusters, verenigingen, gemeente, peuterspeelzalen, kinderopvang, kinderen, ouders, MIK, natuurcentrum de Groene Poort, Consultatiebureau, GGD, Juvans, zorgloket WSNS, Giralis en het CJG.

Speelruimte kwam echter niet terug in de uitwerkingen. Die is er al voldoende (in tegenstelling tot de uitslag van de enquête. Wellicht dat ouders dat op een andere manier beleven, kijkend naar speeltoestellen i.p.v. naar speelruimte).

Workshop 3: De grenzen verleggen bij 12+

In deze workshop is vooral stil gestaan bij welke knelpunten ervaren worden en wat er verbeterd zou moeten worden.

Ouders “zoeken” naar de juiste omgang met hun pubers (13-18 jarigen). Maar je zou voor deze doelgroep moeten starten met de ouders van kinderen in groep 8. Er moet een preventieve manier gevonden worden van een groepsgewijs aanbod voor zowel de jongeren zelf als voor hun ouders. Partijen die daarbij betrokken kunnen worden zijn bijv. het jongerenwerk, Novadic-Kentron, JPP (jeugdpreventie project), Juvans maatschappelijk werk en de GGD. Maar wellicht ook het sociale netwerk rondom het gezin.

Vanuit casuïstiekbespreking in het Sociaal Netwerk Overleg (SNO) kunnen ook trends gesignaleerd worden. Er kan dan gezamenlijk naar een antwoord worden gezocht.

Daarnaast spelen een aantal ontwikkelingen. We moeten ernaar blijven streven dat alle jongeren een startkwalificatie behalen. De Wet WIJ biedt ook meer mogelijkheden om jongeren weer aan het leren en of werken te krijgen. Ook krijgen jongeren tegenwoordig te veel prikkels. Er is te weinig differentiatie in het Voortgezet Onderwijs. Jongeren krijgen tevens steeds meer te maken met keuzestress. Maar ook de individualisering speelt een rol bij de jeugd. De maatschappelijke stages worden positief ervaren.

We moeten meer inzetten op preventie i.p.v. repressie. Maar... ‘voor wat hoort wat’. Naast allerlei betrokken partijen zoals het Regionaal Bureau Leerplicht, Halt, Optimisd, scholen, verenigingen en Partis, is het vooral van belang om ouders, maar vooral de JEUGD zelf te betrekken. We moeten daarvoor meer structuur bieden, meer eisen opstellen en een goede samenwerking tussen betrokken organisaties bewerkstelligen. De begeleiding voor school- en beroepskeuze kan professioneler.

Een laatste groep waar men zich zorgen over maakt is de 18-23 jarigen die overal buiten de boot dreigen te vallen. Deze jongeren verdwijnen uit het zicht zonder dat ze in staat zijn de regie echt zelf op te pakken. Ze zijn volgens de wet immers volwassen. En dan is het vaak afwachten tot het fout gaat. (De leeftijdsgrens voor de ‘verplichte’ jeugdzorg blijft daarbij een knelpunt. De zorg stopt dan vaak bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd, terwijl de problemen nog niet zijn opgelost).

Er zou voor deze laatste groep dus meer outreachend gewerkt moeten worden. Dus niet afwachten, maar er op af en bij de hand nemen. Het liefst zo preventief en vroeg mogelijk. Meer als een coach.

Organisaties moeten ook bereid zijn over hun eigen grenzen (protocollen en regels) heen te stappen. Er zou meer gezamenlijk groepsaanbod moeten komen voor jongeren én hun ouders, ook preventief. Maar hoe bereik je die? Deelname van de jongerenwerkers en MEE aan het SNO is belangrijk. Tenslotte moet het signaleringssysteem Zorg voor Jeugd goed gebruikt worden.

SAMENVATTING ENQUETE JEUGD- EN ONDERWIJSBELEID

In juni 2010 hebben we een enquête gehouden onder het burgerpanel en ouders. In totaal deden 489 personen mee aan het onderzoek. De resultaten vormen een belangrijke basis voor de nota jeugd- en onderwijsbeleid. Bij de enquêteresultaten vielen ons de volgende zaken op.

Prioriteiten

De belangrijkste zaken van het jeugd- en onderwijsbeleid waar de gemeente volgens de respondenten het meest op in moet zetten, is:

1. Sport en bewegen stimuleren 57%
2. Preventie en aanpak overmatig alcoholgebruik 51%
3. Speelruimte voor kinderen en jeugd 49%
4. Signaleren kindermishandeling 31% / Jongerenaccommodatie in elk dorp 31%

Peuterspeelzalen

De meeste respondenten vinden dat de peuterspeelzaal meerwaarde heeft naast de kinderopvang. En dat het peuterspeelzaalwerk als afzonderlijke voorziening moet blijven bestaan. Het peuterspeelzaalwerk krijgt een waardering van 7,2.

Centrum voor Jeugd en Gezin

Het merendeel meent dat ouders onderling tips moeten kunnen uitwisselen rondom opvoeding in het algemeen en vrije tijd van kinderen. Het Centrum voor Jeugd en Gezin zou deze kennisuitwisseling mogelijk moeten maken. Als er sprake is van problemen in de opvoeding of bij het opgroeien van kinderen, praten respondenten zowel met professionele hulpverleners en/of familie en vrienden. De laatste groep krijgt daarbij de voorkeur (66%).

Onderwijs

Er is in verhouding tot andere zaken iets minder behoefte aan volledig aanbod van Voortgezet Onderwijs (vmbo, havo, atheneum en gymnasium) in Sint-Michielsgestel. Opleidingsmogelijkheden voor Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO) in onze gemeente wordt nog wat minder belangrijk gevonden (5,9). Het stimuleren van cultuureducatie scoort wel hoger, namelijk een 7,1.

Voor jongeren is het belangrijk om een startkwalificatie te hebben. Dit is minimaal een diploma op Havo, MBO-2 of praktijkgerichte leerweg. Het is goed als jongeren zonder deze startkwalificatie alsnog hun diploma behalen. Slechts 6% van de respondenten vindt dat de gemeente de opleiding moet bekostigen. 46% vindt dat ouders en of jongeren dit helemaal zelf moeten betalen en nog eens 46% is van mening dat ouders/jongeren en gemeente ieder de helft moeten betalen.

Activiteiten voor jongeren

De speelruimte (speeltuintjes, trapveldjes e.d.) voor kinderen tot 12 jaar wordt beoordeeld als matig. De speelruimte voor jongeren vanaf 12 jaar scoort zelfs onvoldoende. Ook over de hoeveelheid activiteiten voor jongeren is men niet tevreden. Ook hierbij geldt dat de activiteiten voor de groep vanaf 12 jaar het slechtst worden beoordeeld. In Gemonde is de waardering het laagst. Met de voorzieningen op het gebied van sport en cultuur is 85% van de respondenten tevreden tot zeer tevreden.

Slechts 20% van de respondenten is bekend met jongerenwerk. Volgens de respondenten zou het jongerenwerk meer aandacht moeten hebben voor risicojongeren/straatgroepen dan voor algemene activiteiten voor jongeren. Desondanks vindt 64% van de respondenten dat jongerenwerkers zich moeten richten op beide groepen.

De landelijke trend dat ouders hun kinderen na een training of wedstrijd op het sportveld laten rondhangen, herkent men niet in Sint-Michielsgestel.

Gezonde leefstijl

De respondenten vinden het belangrijk dat de gemeente sporten en bewegen stimuleert. Zij zien voor de gemeente een taak om jongeren te stimuleren om lid te worden van een vereniging. Ook voorlichting geven, informatie verstrekken aan ouders en jongeren en activiteiten organiseren met kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, onderwijs en buitenschoolse opvang zijn rollen voor de gemeente.

Niet alleen sporten is belangrijk. De respondenten zijn van mening dat de gemeente ook gezonde voeding moet stimuleren (80%). De rol van de gemeente zit dan met name in informatieverstrekking. Men vindt niet dat bijvoorbeeld het onderwijs gezonde voeding rechtstreeks hoeft aan te bieden aan de kinderen.

93% Van de respondenten vindt dat de gemeente een rol heeft in het voorkomen van overmatig alcohol- en drugsgebruik. Naast voorlichting aan ouders en jongeren, is er een taak in het bieden van lespakketten met scholen, maar vooral in strengere handhaving ten aanzien van alcohol- en drugsmisbruik.

Resultaten mini-enquête jeugd- en onderwijsbeleid

45 Jeugdigen hebben deelgenomen aan de enquête.

Hoe belangrijk vind je het dat de volgende dingen in de buurt zijn? En is dat er ook genoeg?

	Belangrijk?	Is er genoeg in de eigen gemeente of in de omgeving?
Verenigingen (sport, harmonie / muziek, creatief, scouting e.d.)	☐ Ja 98% ☐ Nee 2%	☐ Ja 84% ☐ Nee 16%
Uitgaansgelegenheden	☐ Ja 93% ☐ Nee 7%	☐ Ja 31% ☐ Nee 69%
Activiteiten (feesten, toernooien, gamen)	☐ Ja 93% ☐ Nee 7%	☐ Ja 39% ☐ Nee 61%
Plekken om te hangen, samen te komen of bewegen (voor bijv. potje voetbal, fietscross, skaten)	☐ Ja 95% ☐ Nee 5%	☐ Ja 41% ☐ Nee 59%
Jongerencentrum	☐ Ja 71% ☐ Nee 29%	☐ Ja 43% ☐ Nee 57%

Heb je al een maatschappelijke stage gedaan?

- Ja 31%
 Nee (ga naar vraag 4) 69%

Hoe vond je het om een maatschappelijke stage te lopen?

X Leuk (meesten)	X Nuttig (helft)
☐ Niet leuk	☐ Niet nuttig

Vind je vrijwilligerswerk belangrijk (bijv. training geven bij een sportclub, boodschappen doen voor ouderen)?

- Ja 80%
 Nee 20%

Doe je zelf vrijwilligerswerk?

- Ja 24%
 Nog niet, maar ik ben het (later) wel van plan. 27%
 Nee 49%

Zou je je mening willen geven over wat er in jouw dorp/gemeente gebeurt?

- Ja 58%
  - Af en toe in een enquête via jongingestel.nl, hyves of iets dergelijks 53%
  - Af en toe in een discussie met een groepje leeftijdgenoten 32%
  - Regelmatig in bijvoorbeeld een jeugdraad 16%
  - Anders, nl. .... Nee 42%

Jeugdbeleid in beeld

	0 tot 4 jaar	4 tot 13 jaar	13 tot 18 jaar	18 tot 24
Berlicum	327	970	504	439
Den Dungen / Maaskantje	186	655	429	386
Gemonde	104	308	139	146
Middelrode	90	252	114	114
Sint-Michielsgestel	412	1177	650	645
Totaal	1119	3362	1836	1730

Opsomming belangrijkste uitslagen jeugdmonitor 2008 van de GGD

- minder laag opgeleide ouders
- meer ouders werken (allebei) fulltime
- minder inkomensproblemen
- minder alcoholgebruik en roken tijdens zwangerschap
- kinderen worden thuis minder aan rook bloot gesteld
- ouders beoordelen gezondheid kind beter
- wel steeds meer problemen bij kind, vooral leerproblemen en taal-spraak
- minder contact huisarts
- toename versterkende middelen (medicijnen) zonder recept huisarts
- blijdschap toegenomen (98% van de jeugd is *gelukkig*; geven aan 'blijje-neutrale' tot 'erg blijje' gevoelens te hebben)
- minder ontevredenheid over de buurt – activiteiten en speeltuintjes
- sterke toename gastouderopvang en buitenschoolse opvang
- opvoedingsinformatie via tv programma daalt, via internet neemt toe
- toename gebruik BJZ en psycholoog / orthopedagoog (ervaren problemen bij opvoeden gelijk gebleven)
- opvoedingsondersteuning door persoonlijke begeleiding hulpverlener gestegen (internet blijft meeste behoefte aan. Behoefte aan centraal punt afgenomen)
- afname zoete of hartige tussendoortjes
- 31% leest niet dagelijks (voor) maar 57% bezoekt nog wel de bibliotheek (hoe intensief is niet bekend)
- lid van een club/vereniging blijft hoog (81% van de 4 tot 12 jarigen en 88% van de 12 tot 18 jarigen).
- veel sporten neemt toe
- toename speciaal basisonderwijs
- ouders vinden alcoholgebruik niet goed, maar zijn niet sterk in het afraden ervan

Meldingen jeugdoverlast bij de politie

2007: 108

2008: 90

2009: 61

Dossiers in Jeugd Preventie Programma

2007: 17

2008: 23

2009: 21 → 90% succesvol afgrond

Cijfers Consultatiebureau

Bereik 2007: 98.6%

Bereik 2008: 97.1%

Bereik 2009: 97.7%

Soort probleem:

Consultatiebureau	Groei	Lichamelijke status	Motorische ontwikkeling	Spraak/taal	Gedrag
2008	14.8%	46.1%	19.7%	9.0%	10.4%
2009	16.4%	43.5%	19.4%	8.8%	12%

Overgewicht:

In Sint-Michielsgestel heeft 9,8% van de kinderen van 2 en 3 jaar overgewicht. In groep 2 neemt het percentage af, waarna het in groep 7 en in het voortgezet onderwijs weer stijgt naar 10%.

Schoolmaatschappelijk werk basisonderwijs

Schooljaar	Aantal cliëntdossiers	Zonder wachttijd	Succesvol afgerond	Binnen 6 mnd. afgerond
2007-2008	112	73%	93%	93%
2008-2009	110	85%	91%	91%

* Daarnaast ook korte contacten waarvoor geen cliëntkaart wordt aangemaakt.

De Intern Begeleider van de basisschool zorgt voor de meeste aanmeldingen. Daarnaast is het opvallend dat er veel ouders en leerlingen zelf de weg naar het schoolmaatschappelijk werk weten te vinden. Dit duidt op een goede verankering. 61% Van de cliënten heeft geen hulpverleden. Het schoolmaatschappelijk werk is dus een belangrijke eerstelijns voorziening (zowel preventief als curatief). Het merendeel van de gevallen is niet verwezen naar een andere instantie.

Schoolmaatschappelijk werk voortgezet onderwijs

Schooljaar	Aantal cliëntdossiers	Zonder wachttijd	Succesvol afgerond	Binnen 6 mnd. afgerond
2007-2008	37	100%	98%	90%
2008-2009	25	91%	89%	94%

De meeste leerlingen die in begeleiding zijn bij SMW zijn 13-14 jaar. Het gaat vooral om sociale/emotionele problematiek, sociale problematiek thuis en relatie ouder/kind als 'hoofdprobleem'. Op Gymnasium Beekvliet komen psychiatrische problemen veel voor. Over het algemeen wordt de problematiek waarmee de schoolmaatschappelijk werkster mee te maken krijgt steeds complexer.

Leerplichtzaken

Gedurende het schooljaar 2008-2009 zijn 99 leerplichtzaken in behandeling genomen. Een groot deel hiervan betrof wederom meervoudige problematiek. Er blijft een toename van 'zorgwekkend ziekteverzuim' waarneembaar.

Overzicht aantal leerlingen naar leerplichtstatus:

Per 31-07-2009	SMG
nog niet leerplichtig (0-4)	1504
leerplichtig (5-16)	4484
kwalificatieplichtig (16-18)	406
Totaal	
bovenleerplichtig (18-23)	1717
TOTAAL	8111

Aantal behandelzaken voorgaande jaren:

Schooljaar	SMG
2004-2005	92
2005-2006	127
2006-2007	124
2007-2008	102
2008-2009	99
2009-2010	95

Overzicht type zaken 2009:

Typering	SMG
absoluut verzuim	3
relatief verzuim	47
RMC/voortijdig schoolverl.	4
vervangende leerplicht	3
vrijstelling	23
zorg	19
TOTAAL	99

Aanmeldingen Bureau Jeugdzorg:

In 2008 was gemiddeld 0,5% van de 0 tot 18 jarigen in jeugdzorg (35 jeugdigen).

2009: 12.6 per 1000 0 tot 13 jarigen
7.2 per 1000 12 tot 18 jarigen

Relevante conclusies veiligheidsmonitor 2009:

In Gemonde wordt kinderen toegang tot plekken meer verboden (11%).

Inwoners Middelrode meeste last van onveilig gevoel bij rondhangende jongeren (9%).

In SMG meest onveilig rondom uitgaansgelegenheden (4%).

Leefbaarheid eigen buurt scoort gemiddeld 7,6.

Meeste sociale overlast in Gemonde (1.4 op schaal van 10).

De sociale samenhang is in Den Dungen / Maaskantje het grootst (7,2).

De meeste ruzies waren in Sint-Michielsgestel.

57% is (zeer) tevreden over het basisonderwijs (Berlicum scoort het hoogste).

Over het aanbod verenigingen/clubs is 78% (zeer) tevreden (in Berlicum het meest).

82% is (zeer) tevreden over de bereikbaarheid van gezondheidsvoorzieningen (in Gemonde het minst).

4% is afgelopen jaar slachtoffer geweest van een vernieling.

Er waren ongeveer 10 vernielingen of zaakbeschadigingen per 1.000 inwoners.

Huiselijk geweld ligt laag. 1 op de 1.000 inwoners heeft aangifte gedaan (relatief veel uit Gemonde).

18% vindt dat onbekenden op straat zich respectloos gedragen. In het OV is dat 12%.

In SMG ervaren mensen minder dreiging op straat dan in de regio. Er waren ook minder misdrijven. En weinig mensen verwachten slachtoffer te worden van mishandeling.

Relatief de meeste incidenten op het gebied van agressief/onveilig rijgedrag speelden zich af in Gemonde.

In SMG zijn er minder incidenten van drugsoverlast dan in de politie regio Brabant-Noord. Wel wordt er door de bevolking evenveel drugsoverlast ervaren.

4% heeft alcoholoverlast (dronken mensen op straat) in de eigen buurt, vooral in kern SMG.

1% heeft vaak drugsoverlast in de buurt.

Er is sprake van 1 delict van drugshandel per 1.000 inwoners.

Inwoners uit Gemonde schatten de kans het grootste op slachtofferschap diefstal portemonnee.

1% voelt zich vaak onveilig in winkelgebieden.

In SMG wordt meeste overlast door horecagelegenheden ervaren. 2% voelt zich onveilig bij uitgaansgelegenheden.

46% vindt dat er geen goede jongerenvoorzieningen zijn.

De overlast van groepen jongeren op straat is in Gemonde het grootst (8%).

4% voelt zich onveilig op plekken waar jongeren rondhangen (vooral in Middelrode).

Er zijn relatief weinig incidenten van jongerenoverlast (2 per 1.000 inwoners).

Volgens 1% komt jeugdcriminaliteit vaak voor.

55% is tevreden met de speelplekken in de buurt. Minst tevreden in Gemonde en DD/Maaskantje.